

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

NÁVRH PROGRAMU OSOBNOSTNÍHO A SOCIÁLNÍHO ROZVOJE A FINANČNÍ GRAMOTNOSTI V MATEŘSKÉ ŠKOLE.

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Nikola Petra Dolenská**
Vedoucí práce: MgA. Ivana Honsnejmanová

TECHNICKÁ UNIVERZITA v LIBERCI

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Nikola Petra Dolenská

Osobní číslo: P12000077

Studijní program: B7505 Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času

Název tématu: Návrh programu osobnostního a sociálního rozvoje a finanční gramotnosti v mateřské škole.

Zadávací katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Vytvořit , realizovat a vyhodnotit program na rozvoj osobnostní a sociální výchovy a finanční gramotnosti v mateřské škole.

Požadavky:

Práce s dětskou skupinou

Rešerše literatury

Pravidelné konzultace

Metody:

Pozorování, rozhovor s učiteli

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

FICHNOVÁ, K., SZOBIOVÁ E., Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí - náměty k RVP pro předškolní vzdělávání, 1. vyd., Praha: PORTÁL, ISBN:978-80-7367-323-9

KOLLARIKOVÁ, Z., PUPULA, B., Předškolní a primární pedagogika, Praha: PORTÁL, 1.vyd.,2001, ISBN: 80-7178-585-7

MERTIN, V., GILLNEROVÁ, I., Psychologie pro učitelky mateřské školy, Praha: PORTÁL, 2003, ISBN: 978-80-7367-627-8

VAGNEROVÁ, M., Vývojová psychologie - Dětství, dospělost, stáří, 1.vyd.,Praha: PORTÁL,2000, ISBN: 80-7178-308-0

VALENTA, J.,Didaktika osobnostní a sociální výchovy, GRADA, ISBN: 978-80-247-4473-5

Vedoucí bakalářské práce: MgA. Ivana Honsnejmanová

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: 7. dubna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: 4. května 2015

LS

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.

vedoucí katedry

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita vLiberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce akonzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

V první řadě bych touto cestou chtěla poděkovat vedoucí své bakalářské práce MgA. Ivaně Honsnejmanové za trpělivost a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat společnosti AISIS, díky které jsem se stala členkou realizačního týmu a umožnila mi účastnit se zahraniční stáže. Velké poděkování patří zejména mé matce Petře Dolenské, za psychickou podporu a rady v období, kdy tato práce vznikala. Závěrem chci poděkovat rodině a přátelům, kteří mi kdy pomohli a byli mi oporou po dobu mého studia.

Anotace

Tato bakalářská práce představuje návrh programu do mateřských škol, který propojuje osobnostní a sociální rozvoj s finanční gramotností. Bakalářská práce má dvě části - teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vymezeny pojmy týkající se předškolního vzdělávání od pojetí předškolní výchovy v minulosti a dnes, přes rámcový vzdělávací program až po cíle předškolní výchovy. Vývojová psychologie přibližuje pojmy týkající se potřeb a specifík batolecího a předškolního věku. Vymezeny jsou i pojmy osobnostní a sociální výchovy. Praktická část je zaměřena na mezinárodní program Aflatoun, který byl realizačnímu týmu, jehož jsem členem, inspirací při tvorbě české verze tohoto programu. Dále jsou v praktické části popsány přípravy, průběh činností a zhodnocení práce.

Klíčová slova: rámcový vzdělávací program, předškolní věk, vývoj, cíle, mateřská škola, Aflatoun.

Annotation

This bachelor thesis disserts on program suggestion for nursery schools, which connects personal and social development with financial literacy. The thesis has two parts, theoretical and practical. Theoretical part contains defined ideas concerning preschool education, starting with conception of preschool education in past and today, as well as frame education program, up to targets of preschool education. I tried to individualize toddlers and preschool age from the point of view of development psychology. I also defined personal and social education. Practical part is focused on Aflatoun international program, which was inspiration to the realization team where I am a member, during the production of Czech version of this program. The rest of practical part includes description of preparation, course of activities and final evaluation of my work.

Key words: frame education program, preschool age, development, targets, nursery school, Aflatoun.

Obsah

ÚVOD	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1. PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
1.1 Pojetí předškolní výchovy v minulosti a dnes.....	11
1.2 Rámcový vzdělávací program.....	12
1.2.1 Kurikulární reforma	12
1.2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	13
1.3 Školní vzdělávací program.....	15
1.4 Integrovaný blok	15
1.5 Cíle předškolní výchovy	15
2. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE	16
2.1 Specifika věku.....	17
2.2 Batolecí věk.....	17
2.2.1 Motorický vývoj.....	17
2.2.2 Rozvoj řeči	18
2.2.3 Rozvoj osobnosti	18
2.2.4 Socializace	19
2.3 Předškolní věk.....	20
2.3.1 Motorický vývoj.....	20
2.3.2 Kognitivní vývoj	20
2.3.3 Myšlení, magičnost a fantazijní představivost	21
2.3.4 Vývoj řeči.....	21
2.3.5 Socializace	22
2.3.6 Hra v předškolním věku	23
3. OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ.....	24
3.1 Osobnostní a sociální výchova.....	25
3.1.1 Cíle osobnostní a sociální výchovy	25
II. PRAKTICKÁ ČÁST	27
1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O PROGRAMU AFLATOUN.....	27
1.2 Základní koncept.....	27
1.3 Charakteristika jednotlivých kapitol programu Aflatoun.....	28
2. CHARAKTERISTIKA MŠ	29
3. CHARAKTERISTIKA SKUPINY	29

4. PROGRAM	30
4.1 1. Kapitola Aktivita 1	30
4.2 1. Kapitola Aktivita 2.....	33
4.3 1. Kapitola Aktivita 3	35
4.4 1. Kapitola Aktivita 4.....	38
4.5 1. Kapitola Aktivita 5.....	41
4.6 2. Kapitola Aktivita 6.....	44
4.7 2. Kapitola Aktivita 7.....	47
4.8 3. Kapitola Aktivita 8.....	50
4.9 3. Kapitola Aktivita 9.....	52
4.10 3. Kapitola Aktivita 10.....	55
4.11 4. Kapitola Aktivita 11	58
4.12 4. Kapitola Aktivita 12.....	61
4.13 5. Kapitola Aktivita 13.....	64
4.14 5. Kapitola Aktivita 14.....	68
4.15 5. Kapitola Aktivita 15.....	72
4.16 5. Kapitola Aktivita 16.....	75
4.17 5. Kapitola Aktivita 17.....	78
4.18 5. Kapitola Aktivita 18.....	81
4.19 5. Kapitola Aktivita 19.....	84
4.20 5. Kapitola Aktivita 20.....	87
4.21 5. Kapitola Aktivita 21	91
5. STÁŽ V PORTUGALSKU.....	94
6. ZÁVĚŘEČNÉ HODNOCENÍ	95
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	97
8. INTERNETOVÉ ZDROJE:.....	98
9. SEZNAM PŘÍLOH.....	99

Seznam použitých zkratk

MŠ   mateřská škola

RVP   rámcový vzdělávací program

RVP PV   rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Seznam ilustrací

Ilustrace č.1: *Systém kurikulárních dokumentů*

ÚVOD

Svou bakalářskou práci jsem zaměřila na osobnostní a sociální rozvoj a finanční gramotnost v mateřské škole. Na následujících stranách bych Vás ráda seznámila s pojmy týkající se tohoto tématu, posléze v praktické části popíši mnou navržený a zrealizovaný program.

Ráda bych uvedla důvod, proč jako pedagog volného času volím prostředí mateřské školy a nikoliv školní družiny, či zájmových kroužků. Celý můj pohled na realizaci bakalářské práce se změnil, s nástupem do mateřské školy Škatulka. Školní vzdělávací program mateřské školy vychází ze dvou alternativních směrů, kterými jsou Montessori a Waldorfská pedagogika. Denně jsem tak utvrzována v tom, co děti potřebují, co je rozvíjí. Na úkor dnešní přetechnizované doby, kdy je kolem dětí velké množství podnětů ovlivňující jejich pozornost a schopnost soustředit se, si uvědomuji, jak je důležité tzv. *připravené prostředí* (termín od italské lékařky Marie Montessori) a příjemné klima třídy. MŠ Škatulka využívá materiály Marie Montessori, zakládá si na připraveném prostředí a průběh roku je inspirován waldorfskými slavnostmi.

Již výše jsem zmínila dnešní velice přetechnizovanou dobu. Děti dostávají a vyžadují finančně nákladnější, dražší hračky, aniž by si uvědomovaly jejich hodnotu. Tento fakt mě podnítil k tomu, zaměřit svoji bakalářskou práci na finanční gramotnost. Důležitost přikládám i k uvědomění, jak s penězi nakládat, že je nutné vytvářet úctu k penězům, porozumět skutečnosti, že každá věc má svou cenu/hodnotu a je potřeba si jí vážit. Děti by měly být obeznámeny, že součástí života je práce, zodpovědnost a snaha, která bývá odměněna finančními prostředky. Témata osobnostního a sociálního rozvoje, bez kterých by dle mého názoru holé téma finanční gramotnosti nemělo ani zdaleka na děti takový vliv a dopad, doplňují můj program.

V rámci teoretické části mé bakalářské práce se zaměřuji na předškolní výchovu, psychologickou stránku, zejména na specifika věku, vývojovou psychologii a potřeby dětí. Další důležitá kapitola bude pojednávat o osobnostním a sociálním rozvoji v závěru přibližuji Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, jakožto hlavní kurikulární dokument.

Celou práci navrhuji a směřuji tak, aby byla co nejvíce praktická, smysluplná a přínosná do života pro děti z oddělení Broučků, mateřské školy Škatulka a pro případné další pedagogy volného času, nebo učitelky MŠ, které by chtěly podobný projekt realizovat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

1.1 Pojetí předškolní výchovy v minulosti a dnes

V úvodu své bakalářské práce, bych se ráda zaměřila na přeměnu, vývoj či postavení společnosti, k otázce předškolní výchovy.

V době dávno minulé, dalo by se říci na začátku dějin lidstva, dítě jako takové, nemělo žádnou hodnotu. Rozhodováno o něm bylo jako o věci. To vše nám dokazuje například právo hlavy rodiny, tj. otce, který rozhodl, zda-li narozené dítě bude či nebude žít . (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 125) Z období Sparty jsou nám známe situace, kdy dítě slabé, postižené, přebytečné, bylo po porodu shozeno ze skály.

Jak plynul čas, měnil se i přístup a postoj k potřebám dítěte. Jednou z velmi významných osobností, která dokázala zohlednit specifické potřeby dítěte, byl Jan Ámos Komenský. Komenský ve svých dílech upozorňuje dospělé, že v zájmu své vlastní existence a budoucnosti, mají dítěti věnovat maximální pozornost. Výchova založená na porozumění dětským potřebám a vývojovým zvláštnostem, je zárukou správného vývoje celé společnosti. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 125) Jedním, ze stěžejních děl J. A. Komenského je jistě *Informatorium školy mateřské*, kde důležitost předškolní výchovy zdůvodňuje ostatním.

Během 17. století se sice společnost začíná o dítě více zajímat, avšak požadavky na dítě předškolního věku jsou přísné a necitlivé (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 125). Vše se mění s pohledem a přístupem k výchově Jeana Jacquese Rousseaua, který odmítá pohlížet na dítě jako na něco nedokonavého. Je zastáncem tzv. *přirozené výchovy*, kdy se snaží respektovat spontaneitu dítěte a jeho věkové zvláštnosti. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 125)

Až koncem 19. století vzniká reakce na necitlivý postoj k dítěti, skrze reformní hnutí, které se zaměřilo na změny v oblasti obsahu a stylu života. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 126) Vzniká tak nová výchova, jejímž cílem je rozvíjení toho, co si sebou každé dítě přináší na svět. Dětství přestává být přehlíženo, naopak jej lidstvo začíná chápat jako důležité životní období každého jedince. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 126)

Tím, že byla uznána vlastní svébytnost a hodnota dítěte, byl dán podnět k boji, za jeho práva. Ve 20. století se tento významný podnět stává předmětem mezinárodních jednání. Poprvé tomu bylo tomu v roce 1923 v *Deklaraci práv dítěte*, které proběhlo v Ženevě. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 126-127)

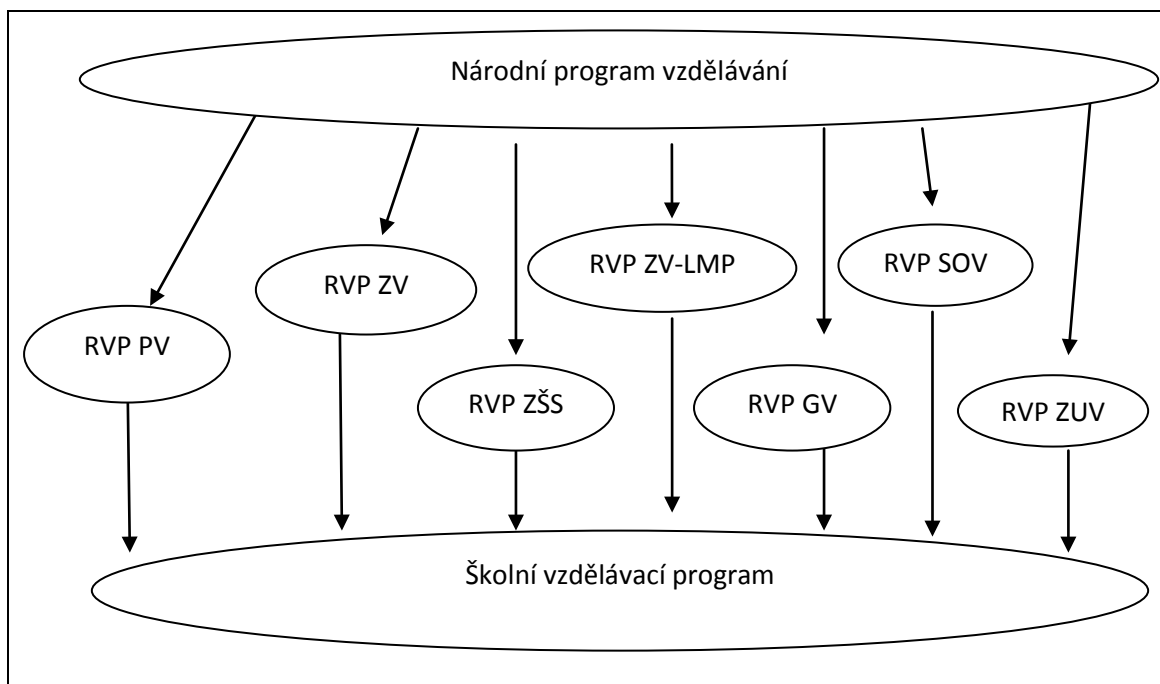
1.2 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program je často popisován jako hlavní kurikulární dokument. Kurikulum vychází z latinského *curriculum* (běh, závod, dráha), v přeneseném významu pak znamená posun po dráze, trase. V minulosti se pojem kurikulum vztahoval pouze k učivu, později se jeho význam rozšířil a změnil. V dnešní době je velká spousta definic kurikula, které se vždy vztahují k určité vzdělávací koncepci a výkladu autora. (Gošová 2011)

Pojem *kurikulární* je vysvětlován jako „*smysluplné uspořádání na sebe navazujících výchovných a vzdělávacích prvků, které by měly zdokonalit rozvoj člověka*“. (Kurikulární 2009) Kurikulární dokument tedy bude veškeré prvky pro kvalitní rozvoj člověka ucelovat, sjednocovat.

1.2.1 Kurikulární reforma

„*Kurikulární reformu je možné charakterizovat jako zásadní změnu vzdělávání i vzdělávací politiky pro zvýšení a zlepšení kvality vzdělávání a efektivity výsledků vzdělávání*“. (Gošová 2011) Hlavním záměrem kurikulární reformy bylo změnit cíle a náplň učiva tak, aby co nejefektivněji připravila žáky pro praktický, reálný, život. S kurikulární reformou u nás úzce souvisí vznik Národního programu vzdělávání pro ČR. Program, stojící na naprostém vrcholu tak dává důležité podněty pro vznik rámcového vzdělávacího programu, z něhož následně vychází školní vzdělávací program.

Ilustrace č.I. :Systém kurikulárních dokumentů

Ilustrace zobrazuje Národní vzdělávací program, který je na státní úrovni. Každá škola si vytváří svůj Školní vzdělávací program, jenž se může lišit.

1.2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) „vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro insitucionální vzdělávání dětí předškolního věku“. (RVP PV 2004, s. 6) První RVP PV byl vydán v roce 2004, se záměrem pomoci s tvorbou školního vzdělávacího programu.

RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku, které probíhá v institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. Vychází z demokratických zásad zakotvených v Ústavě ČR, reflektuje odborné požadavky kurikulární reformy. (Bečvářová 2010, s. 30) Je to dokument závažný pro pedagogy, zřizovatele vzdělávacích institucí i jejich odborné a sociální partnery. Pro děti samotné vzdělávací obsah dokumentu závazný není. (Bečvářová 2010, s. 31)

Dokument je rozdělen do dvanácti kapitol, kdy některé kapitoly jsou členěny do podkapitol. Pro pedagogy je jednoznačně důležitá celistvá znalost dokumentu. Prvotním cílem je dovést dítě k tomu, aby si na základě optimálního rozvoje svých vlastních předpokladů osvojilo základy klíčových kompetencí. Za klíčové kompetence považujeme ty, které jsou pro život důležité. Jsou jimi například: základy pro zdravé

sebevědomí a sebedůvěru, schopnost být sám sebou ale zároveň se umět přizpůsobit společnosti aj. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)

K dílčím cílům dokumentu patří pomoc dětem v jejich rozvoji a učení, pomoc při osvojování základů hodnot, na nichž je založena naše společnost, i pomoc dětem stát se samostatnými osobnostmi, schopnými se projevit a působit na své okolí. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)

Kapitola č. 5 *Vzdělávací oblasti* (RVP PV, 2010, s. 15), je členěná na podkapitoly, kdy každá obsahuje název, záměr, dílčí cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika vzdělávacích záměrů. (Bečvářová 2010, s. 31) V páté kapitole jsou vyjmenovány okruhy podmínek předškolního vzdělávání, které jsou považovány za přirozený a nezbytný předpoklad k realizaci předškolního vzdělávání. (Prášilová 2004, s.18)

- Dítě a jeho tělo - z hlediska biologické oblasti je vzdělávacím záměrem stimulovat a podporovat nejen růst ale i nervosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat tělesnou zdatnost, pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj pohybových i manipulačních dovedností, učit dítě sebeobslužným dovednostem, vést ho ke zdravým životním návykům a postojům. (Finchová, Szobiová 2007, s. 13)
- Dítě a jeho psychika - v této oblasti je záměrem podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost, odolnost dítěte, rozvoj intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření. (Finchová, Szobiová 2007, s. 13-14)
- Dítě a ten druhý - v interpersonální oblasti je vzdělávacím záměrem podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů. (Finchová, Szobiová 2007, s. 14)
- Dítě a společnost - záměrem vzdělávání v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí, do života v lidské společnosti i do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje, přijmout základní všeobecně uznávané společenské, morální a estetické hodnoty a podílet se na utváření společenské pohody. (Finchová, Szobiová 2007, s. 15)

- Dítě a svět - v environmentální oblasti je záměrem vzdělávání založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí - počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu, vytvořit základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí. (Finchová, Szobiová 2007, s. 15)

1.3 Školní vzdělávací program

Jak již jsem zmínila výše, školní vzdělávací program vychází ze zásad uvedených v rámcovém vzdělávacím programu. Je tedy logické, že školní vzdělávací program pro předškolní věk (dále jen ŠVP PV) bude vycházet ze zásad RVP PV. Obecně můžeme říct, že školní vzdělávací program určuje, jak budou naplňovány konkrétní cíle vzdělávání.

Zabývá se obsahem, formou, pomůckami, bezpečností aj. Pro vytvoření kvalitního ŠVP PV je mimo jiné důležitá dobrá znalost a orientace v obecně platných právních předpisech (Bečvářová 2010, s. 45).

ŠVP PV je závazným dokumentem pro celou školu a je východiskem pro tvorbu třídního vzdělávacího programu, jehož základ tvoří především postupně rozpracovaný vzdělávací obsah. (Bečvářová 2010, s. 68), tvořen z integrovaných bloků.

1.4 Integrovaný blok

Integrovaný blok se v mateřské škole neodehrává izolovaně, nýbrž integrovaně a to vzájemným propojením všech vzdělávacích oblastí. (Bečvářová 2010, s. 53) V čele integrovaného bloku, je jedno zastřešující téma, které zaštiťuje různorodé činnosti.

Aby byl integrační blok pro děti co nejpřínosnější, je důležité si uvědomit, že jde napříč vzdělávacími oblastmi RVP PV. Bude obsahovat cíle a záměry bloku, jako celku, dále bude doplněn dílčími cíli z jednotlivých vzdělávacích oblastí a hlavními okruhy činností, které vedou ke stanoveným cílům. (Bečvářová 2010, s. 53)

1.5 Cíle předškolní výchovy

Mateřská škola, coby organizace předškolního vzdělávání musí respektovat hodnotu osobně prožívané zkušenosti a poznání dítěte, jeho individualitu i hranice jeho možností, včetně těch, které jsou dány zdravotní, či sociokulturní odlišností. (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)

Mezi hlavní cíle předškolního vzdělávání patří:

- „*Pomoc při emocionálním, sociálním rozvoji a přizpůsobení dítěte.*“ (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)
- „*Podpora vztahu k poznávání, učení, poskytnutí podmínek k samotnému učení a poznávání okolního světa.*“ (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)
- „*Příprava v řečových a intelektových dovednostech souvisejících s primárním vzděláváním.*“ (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)
- „*Rozvoj a pěstování individuálního vyjádření v oblasti emocionální, etické a estetické*“ (Kolláriková, Pupala, eds. 2001, s. 138)

2. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE

Vývojová psychologie mapuje souvislosti a zákonitosti vývojových změn v jednotlivých oblastech lidské psychiky. Snaží se tak porozumět jejím mechanismům. (Vágnerová 2000, s. 15) Cílem je vytvořit jednotnou vývojovou teorii. V současné době, bohužel nenajdeme jednu celistvou, která by mapovala všechny změny a proměny od narození do smrti.

Vývojová psychologie je celistvý proces, který staví na základě tří hlavních pilířů psychického vývoje. Jsou jimi biosociální, kognitivní a psychosociální vývoj. (Vágnerová 2000, s. 15) Biosociální vývoj zahrnuje tělesné zrání, fyziologické proměny a přeměny těla. Je především dán dědičností a ovlivněn prenatálními vlivy. Vývoj mozku, probíhá zráním buněk a zkvalitněním spojů mezi nimi. Tímto procesem vznikají předpoklady pro nové činnosti, které předtím nebyly v našich možnostech. (Říčan 2009, s. 265) Kognitivní vývoj obsahuje všechny psychické procesy ovlivňující poznávání. Mám tím na mysli vývoj myšlení, řeči, paměti a učení. Teoretických děl, snažících se popsat kognitivní vývoj je několik. Největší ohlasy však vyvolala teorie švýcarského psychologa Jeana Piageta. Psychosociální vývoj zahrnuje změny prožívání, charakteristik osobnosti a vztahů mezi lidmi. Během vývoje od sebe nelze tyto tři složky oddělit. V praxi mezi všemi jednotlivými složkami probíhá vzájemná interakce.

Mezi významné činitele vývojové psychologie patří dědičnost, která je na prvním místě. Její základní jednotkou je gen. Genetickou výbavu, složenou právě z jednotlivých genů získává jedinec počtem a to od otce i matky. Sociokulturní vliv, jako další činitel, je určován prostředím, kde jedinec vyrůstá, žije. Jedince ovlivňují normy, hodnoty

a chování společnosti. Jedná se o rodinu, později sociální skupiny jako třídní kolektiv aj.

„Náš vývoj můžeme též nazývat evoluce, změnu od nižšího k vyššímu, kdy vyšší znamená lepší, hodnotnější, dokonalejší“ (Říčan 2009, s. 265) Vývoj ovšem nezávisí pouze na zrání jedince, je plně v interakci s učením. Až výsledek těchto dvou činitelů můžeme považovat za plnohodnotný psychický vývoj jedince. Při procesu zrání vzniká vnitřní připravenost k učení a rozvoji různých psychických vlastností. Učení je proces, kdy dochází ke změně psychických jevů a vlastností na základě zkušenosti. (Vágnerová 2000, s. 15)

Vývojová psychologie se vyznačuje určitými společnými rysy, znaky, které jsou charakteristické pro každé vývojové období. i přes to je velice individuální, určitý pro každého jedince.

2.1 Specifika věku

V mateřských školách jsou dva typy tříd. Heterogenní a homogenní. Homogenní třída se skládá z dětí stejného věku, či dětí, které jsou na stejné úrovni. Oproti tomu heterogenní skupina je věkově smíšená. Nikde se nedočteme, která z variant třídy je ta lepší. Vždy najdeme určité výhody a nevýhody.

Níže charakterizují batolecí a předškolní věk dítěte.

2.2 Batolecí věk

Batolecí věk trvá od jednoho do tří roků života. Během tohoto, časově relativně krátkého období, dochází k výraznému rozvoji dětské osobnosti. Dítě se stává samostatnějším a aktivnějším. Dříve vzniklé, důležité vazby na mateřskou osobu, či rodinu, ustupují pomalu do pozadí v důsledku expanze do širšího světa.

2.2.1 Motorický vývoj

Motorický vývoj je v této fázi života hraje velkou roli. Doposud neznámé pohyby působí dítěti radost. Dítě tak získává novou zkušenost, kterou stále opakuje. Tím dojde k procvičení a zdokonalení. V psychologii rozlišujeme dva druhy pohybu. Retence, jako pohyb pro udržení něčeho, setrvání někde a eliminace, jako pohyb puštění, zahození, opuštění toho, co nechceme. Tyto dva pohyby souvisí s rozvojem osobní hygieny, čistoty.

Batolecí věk je významný mezník z hlediska schopnosti ovládat vyměšování. (Vágnerová 2000, s. 74) Pro přijetí do mateřské školy dětí mladších tří let, je tato schopnost jedním z hlavních ukazatelů. Ve vztahu k motorickému myšlení je nejen poznání okolního světa, ale i poznání sebe samého, svého těla. v batolecím věku dítě nemá vyhrazenou lateralitu, kresba je charakterizována jako *spontánní čárání*, kdy čára je dítětem vysvětlována podle momentálního vyladění dítěte. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 14) (Řeknu-li dětem, že je dnes krásný den, když svítí slunce, dítě mi své „čáry“ bude představovat jako slunce.).

Rozvoj poznávacích procesů, projevujících se touhou poznávat okolí, je podmíněn prudkým rozvojem motoriky a lokomoce. Dítě tak poznává svět, ve kterém žije. Není již závislé na dospělé osobě. Pokud chce, může se přemístit z místa na místo zcela samo. Všechny tyto zkušenosti umožňují dítěti orientovat se v prostoru. v průběhu se však mění způsob poznávání. Postupem času dochází k oproštění od aktuálně vnímaných předmětů. Dítě chápe, že předmět „trvá“ i když ho nevidí, umí si později představit činnost i její následky. J. Piaget toto období nazývá symbolické, či předpojmové. (Vágnerová 2000, s. 78)

2.2.2 Rozvoj řeči

Společně prudce probíhá vývoj řeči a rozvoj učení. Vzhledem k tomu, že řeč, je základním nástrojem sociálního přizpůsobení (Vágnerová 2000, s. 81), lze předpokládat i snadnější začlenění do společnosti. Opoždění řeči sebou nese sociální důsledky. Rozvoj řeči je pro toto období charakteristický a potvrzuje tak normalitu vývoje. Dítě začíná komunikovat pomocí „odrazných slov“, kdy pes znamená haf-haf, pták pi-pi aj. Později chápe, že slova jsou společností dané, domluvené symboly. Denně dítě pochytí zhruba dvě nová slova. „*Ve dvou letech již slova skloňuje, časuje, zvládne krátké říkanky a složí větu o několika slovech*“ (Říčan 2009, s. 273)

2.2.3 Rozvoj osobnosti

Z hlediska rozvoje osobnosti batolete, je důležitá rovnováha mezi potřebou emancipace a osamostatňování se a potřebou jistoty, bezpečí. (Vágnerová 2000, s. 84) Jistota vyplývá se zkušenosti. Dítě prožívá radost z objevení. Nejdříve docílí správného výsledku či řešení, náhodou. Později činnost opakuje častěji a častěji, avšak dobrání se cíle není již náhodné, nýbrž vychází z předešlé zkušenosti. Dítě se nemůže osamostatnit, pokud nemá schopnost zvládnout určitou situaci, činnost či funkci. V knize *Vývojová*

psychologie Dětství, dospělost, stáří Vágnerová (2000, s. 84) používá termín „*pocit bezpečného světa*“, který úzce souvisí s hledáním právě zmíněné rovnováhy. Pojem jistota je chápán pouze ve vztahu dítě a okolí, prioritní pro nás je jistota dítěte v sebe samo. Získání sebedůvěry během batolecího věku, je zásadní pro další vývojové fáze. Jedním z klíčových momentů osamostatňování se, je odloučení dítěte od matky, či mateřské osoby. Dítě nejisté, nepřipravené, tuto separaci nezvládne. Batole zažívá dva druhy odloučení. Jsou jimi aktivní a pasivní separace. Při aktivní separaci se dítě vzdaluje od matky, ale pouze tak daleko, aby na matku stále vidělo. Naopak při pasivní separaci je dítě násilně někým, něčím od matky odděleno a dítě samo nic nezmění ani neovlivní. (Vágnerová 2000, s. 86) S postupným osamostatňováním začíná jít do popředí vlastní já. Dítě začíná sebe samo chápat jako samostatnou bytost. Poznává se v zrcadle, dovede se pochválit, je zklamané z vlastního nezdaru, projevuje touhu ukázat nám svojí samostatnost. (Říčan 2009, s. 274) Mluvíme tak o potřebě „*sebeprosazení*“. S rozvojem samostatnosti nastupuje i vzdor. U batolete je to období prvního vzdoru („*Já sám*“ „*Chci/Nechci.*“)

2.2.4 Socializace

Vzhledem k tomu, že dítě se postupně separuje od mateřské osoby, začíná se začleňovat do společnosti. Předchozí podoba hry se lišila zejména ve způsobu, kdy si dítě hrálo paralelně tj. souběžně vedle sebe, nikoliv spolu. Socializace souvisí s rozvojem komunikačních dovedností. Dítě se začíná ocitát v jiném prostředí, pochytává nová slova a v rámci hry je nuceno komunikovat s ostatními. Dítě je schopné se samo vyjádřit, ale i přijmout informace z mluveného projevu od někoho jiného. Řeč je prostředek pro získání informací. Tuto skutečnost si dítě uvědomuje a proto reaguje na okolí otázkami typu „*proč?*“ (Vágnerová 2000, s. 92) Společně se začleňováním do společnosti a získáváním informací dítě přijímá i sociální normy. Pravidla a normy dítěti umožňují snazší orientaci ve světě. „*Dítě tak pozná, které chování je společností akceptováno a které chování je společností nežádoucí*“ (Vágnerová 2000, s. 94) Dítě v učení toho, co se má a co se nemá, najde zalíbení. Pochopí, že řád platí i pro něj, i pro rodiče, to je dítěti velkou oporou při jednání a prožívání. (Říčan 2009, s. 274) To, jak se lidé chovají, se batole učí nápodobou, která dítěti umožňuje osvojit si různé projevy chování. Dalším možným způsobem je identifikace, při které dítě přejímá postoje a chování osoby, se kterou se ztotožňuje. Zpravidla to bývá rodič.

2.3 Předškolní věk

Některé vývojové teorie nedělí batolecí věk a předškolní věk, nýbrž vymezují, že předškolní období trvá od narození až po nástup do školy. Já osobně se s tímto rozdělením neztotožňuji, proto nyní vymezím pojem předškolní věk a jeho specifika.

Předškolní věk trvá od třetího roku života po nástup do školy. Věková hranice pro nástup do školy je stanovena šestým rokem. Pakliže má dítě odklad, o kterém rozhoduje rodič a pedagogicko-psychologická poradna, dítě jde do školy v sedmi letech.

„Předškolní období je charakteristické významnými změnami v různých oblastech biologického a psychosociálního vývoje.“ Pouhým okem můžeme pozorovat různé rozdíly mezi dětmi. Jedná se o období plné hry, aktivity duševní i tělesné a hlubokého zájmu o okolí. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 13)

2.3.1 Motorický vývoj

Z hlediska motorického vývoje dochází ke zkvalitnění naučených pohybů. Dítě elegantněji ovládá své tělo, celkové pohyby jsou přesnější, ladnější. Pohyby se dítě učí nápodobou od kamarádů, rodičů či jiných osob okolo sebe. Po motorické stránce je dítě zcela samostatné. Zvládá se obléknout, svléknout, má i základy osobní hygieny. Z biologického pohledu vývoje dochází k osifikaci kostí, mění se chrupavka ruky v kost, což značně ovlivňuje rozvoje jemné motoriky. Dítě si v této době hraje s různými materiály jako je plastelína, písek, kostky, kamínky aj. Řadí je a porovnává, velkou roli hraje zapojení hmatu.. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 14) Během předškolního období také dochází k vyhrazení laterality, která úzce souvisí nejen s jemnou motorikou, ale určitý podíl vlivu má i kresba. Dítě je fakticky schopno zachytit základní geometrické tvary, dokáže nakreslit konkrétní objekty. Vývoj můžeme pozorovat v kresbě postavy. Nejprve dítě kreslí hlavonožce, před nástupem do školy už má postava reálnou podobu se všemi důležitými rysy. Dítě v rámci kresby, hry či vyprávění vyjadřuje svůj názor na svět. Od „*čmáranice*“, která může znamenat zároveň hrušku i rybník. *„Dítě v souvislosti s rozvojem poznávacích funkcí postupně zjistí, že pomocí kresbu může zobrazovat realitu.“* (Vágnerová 2000, s. 108)

2.3.2 Kognitivní vývoj

V rámci kognitivního vývoje je u předškolního dítěte vnímání globální. Dítě vnímá celek, avšak velmi snadno jej upoutá detail. Obzvláště, má-li k němu dítě samo vztah. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 14) Orientace v prostoru ještě není dokonalá. Dítě

přeceňuje velikosti jak blízkých, tak vzdálených předmětů. Vše hodnotí egocentricky, tj. jak se to jeví jemu samému. (Vágnerová 2000, s. 111) Nepřesně je vnímán čas a časové úseky. Během dne se orientuje podle stále opakujících činností či událostí významných pro dítě. Přeceňuje tedy nejen velikost blízkých a vzdálených prostorů, ale přeceňuje i délku časového intervalu. (Vágnerová 2000, s. 112) (Má-li dělat činnost, která ho nebaví, často tvrdí, že „*mu to vůbec neutiká*“, jinak je tomu u dětmi oblíbených činností). Děti žijí přítomností, nechápou tedy každodenní spěch rodičů, učitelů apod. Představy v předškolním věku jsou velice barvitě a bohaté. Vzniklé nedostatky si dítě doplňuje tzv. *dětskou konfibulací*, to znamená zkreslování vzpomínek, o jejichž pravdivosti a reálnosti jsou děti skálopevně přesvědčené. V rámci představ dochází u předškoláka k pochopení reality. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 15)

2.3.3 Myšlení, magičnost a fantazijní představivost

Myšlení pojmenoval J. Piaget jako názorné a intuitivní. (Předoperační). Vše je vázáno na konkrétní činnosti a aktivitu dítěte. Mezi charakteristické znaky lze považovat egocentrismus, fenomenismus, magičnost a absolutismus. (Vágnerová 2000, s. 102) Egocentrismus znamená, že dítě vnímá svět na základě vlastního pohledu. Nedokáže pochopit pohled na svět někoho jiného. Je přesvědčeno, že ostatní vnímají svět právě jako on. Má své vlastní myšlenky, představy, svůj vlastní svět. Pojem fenomenismus znamená fixaci dítěte na obraz reálného světa, který nedokáže opustit v představách. Dítě klade důraz na podobu světa, podle toho, jaký právě je, jak ho vidí. Díky magičnosti může ve fantaziích získat a dosáhnout nereálných představ/situací. Magičnost úzce souvisí s fantazijními představami, které od sebe dítě v reálném světě těžko odlišuje. Dítě magickým představám často věří a hned je sděluje jako své zážitky, protože si je plete s fantaziemi. (Holčička předškolního věku má moc ráda psy. Věřící tomu, že je „*psí princezna*“, všem tvrdí, že rozumí jejich řeči). Fantazie ovládá dítě natolik, že logika jde stranou. Absolutismus se projevuje při poznávání. Vnímaný předmět má ty vlastnosti, které dítě zná. To je neměnné a je tomu tak vždy. Dětskou potřebu jistoty jen utvrzuje fakt, že má jednoznačnou platnost.

2.3.4 Vývoj řeči

Řeč je v tomto období velice zkvalitňována, především díky rozvoji slovní zásoby. Dítě stupňuje, časuje a skloňuje. Učí se mluvit pomocí nápodoby verbálního projevu dospělých lidí. (Vágnerová 2000, s. 114) Od čtvrtého roku života pak začíná užívat delší věty, souvětí, věty podřadné aj. Dítě má větší zájem o řeč ve vztahu s dospělými/či

staršími Dítě vydrží déle naslouchat čtenému textu, rozumí obsahové stránce. Řeč má několik složek, na které v předškolním věku bereme zřetel. Jsou jimi složky komunikativní, kognitivní a expresivní. Komunikativní složka řeči vyjadřuje, že řeč dítěti slouží především k sociální interakci a integraci do skupiny. Kognitivní složka úzce souvisí s růstem poznatků a zkušeností, které děti čerpají např.: pouze ze čteného textu, nikoliv z vlastní reálné zkušenosti. Expresivní složka řeči představuje vztahování k sobě samému vzhledem k pocitům. Dítě vyjadřuje své emoce, city a prožitky. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 16) Řeč je zkvalitňována rozvoje výslovnosti. S nástupem do školy často mizí všechny řečové problémy. Není-li tomu tak, nebo je-li problém s výslovností závažnější, je nutno vyhledat pomoc logopedického pracovníka. Výše jsem zmínila pojem „egocentrické myšlení“. I řeč má vývojovou fázi, která je nazývána egocentrická řeč. Není určena pro žádnou jinou osobu a později se mění na tzv. vnitřní řeč. Egocentrická řeč doprovází a komentuje různé dětské aktivity. (Vágnerová 2000, s. 115) V komunikaci dítě dokáže rozlišit s kým mluví, a tím pádem, jak může komunikovat. Zdvořilejší komunikace bez nežádoucích slovních výrazů probíhá v interakci dítě X dospělý. Naopak přímá mluva se specifickými výrazy je ve vztahu dítě X vrstevník. Ve vztahu dítě X mladší dítě, dokáže dítě předškolního věku přizpůsobit rozhovor komunikačním schopnostem mladšího dítěte. (Vágnerová 2000, s. 131)

Přibližně do pátého roku života převládá bezděčné zapamatování a uchování. Paměť je často spojována s emocemi. Až okolo pátého roku života dochází k záměrnému zapamatování. Dítě si chce zapamatovat to, co ho zajímá, baví, k čemu má pozitivní vztah. Často dychtí po detailních informacích z určitého oboru, tématu. (Například zná kontinenty, jejich státy i hlavní města). Paměť je spíše konkrétní a krátkodobá. Dlouhodobá paměť začíná nastupovat se šestým rokem života. Avšak dítě předškolního věku si často pamatuje zejména citově zbarvené situace po celý život. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 16)

2.3.5 Socializace

Socializaci můžeme chápat jako začleňování jedince do společnosti. Dítě si přestává hrát paralelně, hraje si s vrstevníky, je v kontaktu s dětmi ve třídě, i učiteli, zaměstnanci MŠ apod. Na sociální chování dítěte má prvotně vliv rodina, dále pak mateřská škola, na kterou navazuje základní škola, kroužky aj. V celém procesu socializace dochází ke změnám ve třech rovinách. Jsou jimi sociální reaktivita, sociální kontrola a osvojování

sociálních rolí. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 19) Sociální reaktivita zahrnuje vývoj jedince jak k sobě samému tak k vrstevnické skupině či k dospělé osobě. U všech činností převažuje hluboké citové prožívání. Dítě je sice velmi egocentrické, ale je zvědavé, aktivní a veselé. Za sociální kontrolu považujeme veškeré normy společnosti, ve které se dítě vyskytuje. Dítě nepochytí hned vše, jde o dlouhodobý proces učení. Kdo prvotně určuje dítěti hranice, jsou rodiče. Činí tak velmi jednoduše a přirozeně. Vhodné chování je posilováno pochvalou, nevhodné zahrnuje zákaz či trest. Dále nastupuje na řadu učitelka v MŠ, která je následně vystřídána učiteli ze ZŠ. Zejména V začátcích je dítě řízeno někým, to platí i u předškoláka, který světu kolem sebe moc nerozumí. u dítěte se začíná objevovat pocit viny. Erik Erikson, další významný psycholog, který se zabýval vývojovou psychologií, tento věk nazval jako *období rozporu mezi iniciativou a vinu*. Vina je spojena s negativními city a často dítě dostihuje právě za porušení norem, pravidel. Sociální role plyne z okolností podle věku, pohlaví a společenského postavení. V předškolním období je dítě schopné vyjmenovat několik svých rolí. Například: syn, kamarád, bratranec.. aj.(Mertin, Gillnerová 2003, s. 20)

2.3.6 Hra v předškolním věku

Pro rozvoj dítěte, zejména v předškolním věku, je velice důležitá hra. Hra souvisí s rozvojem motoriky, kognitivních struktur a dovedností a naplňováním sociálních vztahů . (Mertin, Gillnerová 2003, s. 21) V předškolním věku dítě začíná vyhledávat ke hře společnost vrstevníků. Při hře dítě uplatňuje svoji fantazii. Do hry je zcela ponořené a oddává se pocitu uspokojení. Pokud dítěti hra v dětství, zejména pak v předškolním věku, chybí, může to mít negativní vliv na další vývoj jedince. Hra znamená nácvik budoucí aktivity a pro dítě je to náplň dne. Hra ovlivňuje pracovní a učební návyky. Jako pozorovatelé nám hra ledasčím napovídá, má diagnostickou funkci. Záleží na výběru hry, pomůcek a co dítě preferuje. Důležité je si poznávat talent, rozvíjet oblasti o které má dítě zájem. Dítě je potřeba podněcovat v aktivitách, o které nejeví zájem, aby se předcházelo jednostrannému zaměření. V zájmu pedagoga je, aby dítě nebylo v žádné oblasti pozadu ani o žádnou oblast ochuzené. (Mertin, Gillnerová 2003, s. 22) Hra napomáhá k rozvoji tvořivosti. Při hře vždy dítě přijde s novým řešením, novou zápletkou, novým nápadem. Právě proto dětská hra nikdy není stejná.

3. OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

Pojmu osobnostní a sociální rozvoj se dostává mnohé vysvětlení. Liší se z hlediska přístupu či představy. Definovat a jednoznačně vysvětlit tento pojem, který je velice obsáhlý, je nereálné. Zejména v literatuře často dochází ke stejnému výkladu pojmů osobností a sociálního rozvoje a osobnostní a sociální výchovy. Kolář, Nehyba, Lazarová definují osobností a sociální rozvoj v šesti různých pojetích a přístupech.

1. Osobnostní a sociální rozvoj jako cesta k naplnění ideálu

- Výklad tohoto pojetí bych shrnula jako všestrannou cestu za něčím harmonickým, ideálním. Jde o celistvý rozvoj osobnosti. Sice je daný cíl, avšak cesta k cíli (formou strategie, metod či postupů) stanovena není. Za výhodu je shledáván jasný cíl, za zápor však těžké, až nereálné uchopení. (Kolář, Nehyba, Lazarová 2011, s. 350)

2. Osobnostní a sociální rozvoj jako nástroj společenských proměn

- Význam osobnostního a sociálního rozvoje je v tomto kontextu spojován s tzv. celospolečenským užitkem, kdy je v harmonii nejen jedinec, nýbrž i stát, protože všichni jedinci se chovají zodpovědně, hovoří se o úplné zaměstnanosti a aktivním občanství. Nástroje i cíle vedou k rozvoji společnosti, demokracie. Tento výklad osobnostního a sociálního rozvoje je často používán v politice. (Kolář, Nehyba, Lazarová 2011, s. 351)

3. Osobnostní a sociální rozvoj jako proces duševního vývoje člověka

- Výklad je ovlivněn vývojovou psychologií a psychologií osobnosti. Osobnostní a sociální rozvoj je chápán na základě vzájemného působení zrání a učení. Nutno podotknout, že z hlediska zrání je osobnostní a sociální rozvoj do jisté míry předem naprogramován. Zrání zcela jistě musí proběhnout, aby mohlo nastat učení, neboť učení a zrání jde ruku v ruce. (Kolář, Nehyba, Lazarová 2011, s. 351)

4. Osobnostní a sociální rozvoj jako forma aktivního života

- Tento výklad osobnostního a sociálního rozvoje je velmi ovlivněn zásadami zdravého životního stylu. Jedná se o všechny aktivity a činnosti prospívající lidem, které jsou v souladu nejen se zdravým životním stylem, ale i s aktivním a smysluplným trávením volného času, čímž jsou následně naplní kvalitního života. (Kolář, Nehyba, Lazarová 2011, s. 351)

5. Osobnostní a sociální rozvoj jako příprava na (kvalitní) život

- Tento výklad vychází z domněnky, že ne každý jedinec je schopen fungovat v nástrahách reálného, všedního světa. Pracuje s myšlenkou zařadit přípravu na všední život do školní výuky. Jistý odraz osobnostního a sociálního rozvoje v rámci tohoto výkladu můžeme spatřit i v primární prevenci sociálně patologických jevů, kdy se na základě posilnění osobnostní a sociálních dovedností učíme odolávat tlaku okolí. (Kolář, Nehyba, Lazarová 2011, s. 352)

6. Osobnostní a sociální rozvoj jako podpora profesní kultivace

- Jak název napovídá, osobnostní a sociální rozvoj v tomto pojetí je spojován s budoucí profesí. Hlavním úkolem je získat co nejvíce profesních dovedností, díky kterým bude náš pracovní výkon nejefektivnější, nejsmysluplnější. (Kolář, Nehyba, Lazarová 2011, s. 352)

3.1 Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní a sociální výchova se zabývá rozvojem specifických klíčových kompetencí. Jedná se o kompetence, které jsou životně důležité jak pro jedince samotného, tak pro harmonické soužití ve společnosti. Smyslem osobnostní a sociální výchovy je pracovat s žáky, skupinou žáků tak, aby naplní byly reálné životní situace, které žák či skupina žáků zvládne překonat.

3.1.1 Cíle osobnostní a sociální výchovy

Josef Valenta (2013, s. 38) uvádí cíle osobnostní a sociální výchovy pro základní vzdělávání, přičemž jsou děleny do podkapitol:

1. Oblast vědomostí, dovedností a schopností:

- Porozumění sobě samému a druhým.
- Pomoci lépe zvládnout své vlastní chování.
- Snaží se utvářet dobré mezilidské vztahy ve třídě, i mimo ni.
- Rozvíjí základní dovednosti správné komunikace.
- Utváří a rozvíjí dovednosti pro spolupráci.
- Umožňuje získat základy sociálních dovedností pro řešení složitých životních situací.

2. Oblast postojů a hodnot:

- Pomáhá utvářet pozitivní postoj k sobě samému i k druhým.
- Vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci.
- Vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů.
- Napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování.

Tyto cíle jsou zaměřeny na základní vzdělávání, domnívám se, že je lze uplatnit i v mateřské škole. Některé z cílů učitelka MŠ tolik neovlivní (např.: utvářet dobré mezilidské vztahy mimo třídu). Většinu z nich, může hravou formou s dětmi realizovat

V rámci mateřské školy je primárním úkolem sociální a osobnostní výchovy být dětem vzorem. Pedagog předává a zobrazuje dětem hodnoty, formuje jejich postoje, pěstuje/upevňuje morální zásady, vede děti k cílevědomosti – dokončení práce

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O PROGRAMU AFLATOUN

1.1 Anotace programu

Mezinárodní vzdělávací program Aflatoun, poskytuje dětem základy osobnostního, sociálního rozvoje a finanční gramotnosti. Je určen pro děti ve věku 3-6 let. Jedná se o předškolní věk, kdy všechny aktivity jsou přizpůsobovány potřebám dětí. V současné době se v České republice ověřuje sdružením AISIS a já jsem velice ráda, že díky členství v realizačním týmu mohu být jedním z tvůrců české verze tohoto programu. Metodika v praktické části vychází z anglického originálu. Překlad společně s realizačním týmem upravujeme do českého jazyka

Hlavním cílem programu Aflatoun, je pomoci dětem si uvědomit, možnost zlepšit svět. Tomu napomáhá především finanční gramotnost. Nutno podotknout, že právě finanční gramotnost je nejen u mnoha mladých lidí, ale i u mnoha dospělých lidí po celém světě, na velmi špatné úrovni. Za neznalostí finančních záležitostí stojí jistý neekologický a neekonomický vzorec žití této doby, jemuž jsou děti vystaveny od útlého věku. (Rozumíme penězům AISIS 2014)

Projekt Aflatoun se tyto problémy snaží řešit a zavčas je podchytit. V rámci vyváženého sociálního, osobnostního a finančního vzdělávacího plánu, jsou děti překonávat problémy a všední nástrahy života. Program je mezinárodní. Funguje v síti partnerských organizací, jejímiž členy je více jak 85 různých států světa. Všechny organizace jsou řízeny z Nizozemí.

1.2 Základní koncept

Sociální a ekonomické povědomí dítěte je upevněno v pěti bodech programu Aflatoun:

1. *„Vlastní porozumění a průzkum - děti jsou vyzývány k většímu sebepoznání a vyššímu sebevědomí.“* (Rozumíme penězům AISIS 2014)
2. *„Práva a povinnosti - Aflatoun se ztotožňuje s principy Úmluvy OSN o právech dítěte (1990).“* (Rozumíme penězům AISIS 2014)
3. *„Úspory a výdaje - děti se učí vážit si a chránit hmotné i nehmotné zdroje.“* (Rozumíme penězům AISIS 2014)

4. „Plánování a rozpočet - děti zjišťují, že i jejich sny se mohou plnit.“
(Rozumíme peněžům AISIS 2014)
5. „Sociální a finanční podniky - děti jsou vyzývány k provokativním činnostem v rámci své lokální komunity.“ (Rozumíme peněžům AISIS 2014)

1.3 Charakteristika jednotlivých kapitol programu Aflatoun

Kapitoly jsou strukturovány tak, aby se k finanční gramotnosti dospělo postupně a děti tak nebyly vystaveny nicneříkajícímu prodeji a nákupu pomocí „aflatouních“ mincí.

1. Kapitola

Ty, já a Aflatoun: Rozvoj pozitivního přístupu k životu a osobnosti

- Pro dítě je prvotně důležité se nejdříve seznámit se se sebou samým a Aflatounem, který děti doprovází. (Rozumíme peněžům AISIS 2014)

2. Kapitola

Já a moje rodina: Pečujeme o ty, které máme rádi

- Během kapitoly týkající se rodinných vztahů, si dítě uvědomuje, že není na světě samo, ale je součástí – členem rodiny. Zde je nastíněna (krátce) otázka práce. (Rozumíme peněžům AISIS 2014)

3. Kapitola

Já a moje přátelé: Pomáháme ostatním

- Kapitola se z okruhu nejbližších, tj. rodiny, rozšiřuje na okruh přátel, kdy si dítě uvědomuje důležitost přátelského vztahu. (Rozumíme peněžům AISIS 2014)

4. Kapitola

Já a moje okolí: Bydlíme spolu a pracujeme

- Z okruhu přátel se dostáváme ještě do širších okruhů a to na úroveň místa, kde žijí. Děti se v této kapitole seznamuje s principy nákupu a prodeje. (Rozumíme peněžům AISIS 2014)

5. Kapitola

Já a moje peníze: Utrácíme, šetříme a dělíme se

- Poslední kapitola se věnuje finanční gramotnosti. Dítě se seznamuje s pojmy utrácení, šetření, dělení. Závěr této kapitoly probíhá formou jarmarku. (Rozumíme penězům AISIS 2014)

2. CHARAKTERISTIKA MŠ

Mateřská škola ŠkaTULka, která byla slavnostně otevřena v září roku 2014, se nachází na univerzitním náměstí Technické univerzity v Liberci. Společně se studentským klubem byla přestavena a zrekonstruována ze staré slévárny. Jedná se o novou, vzdušnou, prosvětlenou, dětem přizpůsobenou budovu, která je koncipována pro dvě oddělení, kdy každé má k dispozici místnost v přízemí i v patře. Oddělení jsou spolu v obou patrech propojená.

Každá třída má v přízemí k dispozici místnost, která je nábytkem rozdělena na hernu s elipsou, kterou lemují police a skříně s Montessori materiály. Dále je vyčleněn prostor pro práci u stolečků – aktivity z oblasti praktického života, kreslení, tvůrčí činnosti a v neposlední řadě slouží jako jídelna. První patro je využíváno jako prostor ke cvičení, hraní divadel a poledního odpočinku. V každém patře jsou pro děti k dispozici sociální zařízení. V mateřské škole náleží školní dvorek, kde mají děti prostor k volné hře. Na školním dvorku též najdeme bylinkovou zahrádku, spirálu z kamenů, pískoviště a králíkárnou, kde máme dva králíky, o které se společně s dětmi staráme. V blízké budoucnosti bylo se mělo začít s výstavbou školní zahrady, nacházející se kousek od budovy mateřské školy. MŠ ŠkaTULka je odloučeným pracovištěm MŠ u Bílého králíka, která se nachází v České Lípě.

Stravování v MŠ je koncipováno ve spolupráci s Ing. Kateřinou Halamovou, Ph.D. tak, aby bylo v souladu se zdravým životním stylem. Pro celou MŠ jídlo připravuje jídelna Menza, která jej do budovy MŠ převáží. Prostory kuchyně v MŠ slouží tedy jako výdejna svačin a obědů.

3. CHARAKTERISTIKA SKUPINY

Projekt Aflatoun budu realizovat v oddělení Broučků MŠ ŠkaTULka. Jedná se o heterogenní skupinu dětí, kde jsou děti od 2 do 6 let. Program je prioritně zaměřen na

děti předškolního věku. Děti mladší ale budou mít svobodnou volbu se rozhodnout, zda-li se budou programu účastnit. Celkem třídu navštěvuje 24 dětí.

4. PROGRAM

4.1 1. Kapitola Aktivita 1

(viz Příloha č.1)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti se děti seznámí s postavou Aflatouna.
CA2:	Při této činnosti se děti naučí aflatouní píseň.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Dítě uplatní návyky základních forem společenského chování.
COSV2:	Dítě porozumí slyšenému příběhu.
COSV3:	Dítě se naučí z paměti krátké texty.

Rámcová činnost: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Prstové barvy, štětec, čtvrtky, obrázek Aflatouna, tabule, příběh o Aflatounovi, píseň o Aflatounovi, výstřižky aflatounových plamínků, pastelky, proužky papíru, lepidlo, sešívačka, lepicí páska, špejle.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Při této činnosti budou děti sedět na elipse.
2. Ať si představí, že je večer a stmívá se. Položím otázku: „*Co děláme když je večer?*“
3. Ukážeme si, co děláme, když je večer. (Sledování večerníčku, sprcha, čištění zubů apod.)
4. „*Co můžete vidět v noci z okna svého pokoje?*“
5. „*A co vidíme na nebi? Na obloze v noci vidíme velkou spoustu krásných věcí.*“

Učíme se:

1. Ilustrace Aflatouna je ukrytá pod látkou na koberečku, který je umístěný uprostřed elipsy.
2. Jedno dítě nechám odkrýt látku a zeptám se ostatních, kdo by to mohl být?
3. Seznámím děti s Aflatounem, vysvětlím jim, že je to velmi zvláštní přítel, který pochází z vesmíru, aby si s nimi hrál a naučil spoustu úžasných věcí.
4. Pokládám dětem otázky typu: „*Proč si myslíte, že je tady?*“, „*Jak se k nám dostal?*“ Dětem povím, že postupem času se o svém novém příteli dozvíme více. Bude s námi teď každý den.
5. Přečtu nahlas dětem příběh o Aflatounovi.
6. Po přečtení příběhu se děti zeptám, jestli by se s Aflatounem chtěly kamarádit.
7. Společně se přesuneme ke stolečkům. Každé z dětí dostane předem vystřižený plamínek a nechám děti na něj namalovat Aflatounův obličej, nebo jej vybarvit. Když mají děti hotovo, nalepí plamínek na proužek papíru a já jim za pomoci sešíváčky vyrobím aflatouní čelenku.
8. Kdo má hotovo a uklizené své místo, vrátí se zpět na elipsu.
9. Když se sejdeme všichni na elipse, zeptám se dětí „*Jestli by se o Aflatounovi chtěly dozvědět ještě něco víc?*“
10. Následně jim povím, že se naučíme aflatouní písničku. Nejprve jí dětem zazpívám sama. Děti slova opakují po jednotlivých verších.
11. Zeptám se dětí, jestli by chtěly zpěv vylepšit loutkou. Následně je vrátím zpět ke stolečkům.
12. Žlutou prstovou barvou děti otisknou svojí ruku na papír. Červenou barvou budou moci dokreslit obličej. Po vystříhnutí, s dopomocí učitelky nalepí na špejli. Kdo má hotovo, vrátí se zpět na elipsu. Dětem položím otázku: „*Koho vám maňásek vytvořený z otisku naší ruky připomíná?*“.
13. S Aflatounem se pro tento den rozloučíme písničkou. Na každé slovo AFLATOUN děti zamávají svojí loutkou.

Reflexe:

1. Sedíme na elipse, maňásci jsou uprostřed na koberečku.
2. Pokládám dětem otázky: „*Když teď znáte Aflatouna lépe, chcete se s ním pořádkem kamarádit?*“ „*Co se vám na něm líbí?*“ „*Co byste s ním rády podnikly?*“

3. Závěrem dětem znovu připomenu, že s Aflatounem, teď budeme nějakou dobu zažívat zábavu a dobrodružství každý den.

REALIZACE A HODNOCENÍ:

Děti se při této aktivitě seznamovaly s Aflatounem. Již ráno, při ranních hrách jsem děti postupně nechala otisknout jejich ruce prstovými barvami na následnou výrobu maňáska. Dost mi záleží na spolupráci a samostatnosti dětí, a proto jsem je nechala co nejvíce si vypomoci mezi sebou. Vyzvala jsem si vždy jednu dvojici. Jeden z dvojice nanášel štětcem barvu na ruku druhého a po otisknutí se děti prostřídaly. Se zájmem jsem naslouchala vzniklé interakci mezi dětmi „*Jé, to lechtá*“, nebo „*Ještě tady mi nanes trochu barvy,*“ apod. Po svačině, jsme se setkali na elipse. Děti byly zvědavé, co je ukrytého pod látkou na koberečku, s nadšením poslouchaly každé mé slovo. Reagovala téměř celá třída, některé z dětí aktivněji, jiné méně. Mladší děti často opakovaly názor staršího sourozence, či kamaráda. Při řízeném čtení mě samotnou udivilo, jak děti poslouchají a vnímají text - na všechny otázky dokázaly odpovědět. Na otázku, co by s Aflatounem chtěly zažít často odpovídaly: „*příběhy, vyprávění, cestování, srandu*“. Hodně dětí řeklo po první aktivitě, že „*s Aflatounem je zábava a že ho mají rádi*“.

Výroba čelenek děti bavila. Jakmile měly čelenku s malým Aflatounem na hlavě, najednou se cítily s ním být propojení. Písničku jsem děti učila nejprve opakováním veršů, později pak za doprovodu klavíru. Některé z dětí dokonce odmítaly vytvořené loutky nechat ve školce. Děti se nenudily. Chvilku jsme si povídali na elipse, později děti tvořily. Po tvoření jsme se vrátili na elipsu a poté zpět ke stolečkům. Usuzuji, že program byl přiměřený věku/potřebám. Časově nebyl pro děti náročný.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	částečně splněno

4.2 1. Kapitola Aktivita 2

(viz Příloha č. 2)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti se děti více naučí o Aflatounovi a jeho příběhu.
CA2:	Zopakují píseň z minulé aktivity.
CA3:	Naučí se rozpoznávat věci, které jsou pro ně důležité.
CA4:	Společně si vyrobí Aflatounovu cestovní krabici.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj tvořivosti.
COSV2:	Dítě porozumí slyšenému příběhu.
COSV3:	Rozvoj schopnosti žít ve společnosti ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se).

Rámcová činnost: Ve třídě, učitel a celá skupina, učitel a malá skupina, individuálně

Potřebný materiál: Příběh ptáčka Sinty, šablona ptáčka Sinty, lepidlo, třpytky, pastelky, látky, hobliny, polena, krabice, materiál na zdobení: peříčka, ozdobný papír, Aflatoun - omalovánka, lepidlo, pastelky, třpytky, krepový papír apod.

Doba trvání: 70 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Setkáme se na elipse, sedíme. Uprostřed elipsy je kobereček s Aflatounem.
2. Pokládám dětem otázky typu: „*Jací další tvorové mohou létat jako Aflatoun?*“
3. Až se děti dobru k odpovědi, že mimo jiné létá na obloze i pták, pohyby si ukážeme co všechno pták dělá (létá, skáče, klove..).
4. Povím dětem, že dnešní příběh bude o ptákovi, který má velice prazvláštní jméno-Sinta, který sbíral a strádal věci.

Učíme se:

1. Před začátkem čtení požádám děti, aby pozorně naslouchaly. Začínám větou „*Pojďme spolu zjistit, co Sinta sbírala a strádala.*“

2. Přečtu dětem příběh.
3. Po přečtení příběhu se ptám na otázky: „*Co Sinta dělala? Jaké věci sbírala? Proč si myslíte, že je sbírala a strádala? Brala si ostré větvičky nebo pichlavé listy? Proč ne?*“
4. Rozdělím třídu na dvě skupiny. Jedna skupina půjde vyrábět ptáčka Sintu a druhá skupina bude z připravených materiálů vyrábět hnízdo uprostřed elipsy.
5. Po dokončení společně dají ptáčka do hnízda.
6. Sedneme si na elipsu, každý si vezme svého maňaska a společně si zazpíváme aflatouní píseň. Poté maňasky položíme okolo hnízda.
7. Zeptám se dětí, proč si Sinta sbírala a schovávala všechny věci?
8. Dětem připomenou, že pro ni byly velice cenné, důležité. Zeptám se : „*Co máte rádi Vy?*“, „*Co je pro Vás opravdu důležité?*“ Pokládám dětem otázky: „*Je důležitý vzduch?*“, „*A proč?*“, „*Je důležitá voda?*“, „*A proč?*“, „*Jsou důležité bonbony?*“, „*Proč?*“
9. Vysvětlím dětem, že jestli pro Sintu bylo důležité hnízdo, pro nás bude důležitá krabice. Krabice, do které si budeme dávat upomínky na různé zážitky s Aflatounem. Půjdeme s dětmi ke stolečkům, kde společně krabici ozdobíme. Děti budou mít k dispozici ozdobný papír, krepový papír, třpytky, nůžky, lepidla, omalovánka Aflatouna aj. Všechny děti pracují společně.

Reflexe:

1. Vyzvu jedno z dětí, ať přinese krabici a umístí ji vedle hnízda. Ostatní čekají na elipse.
2. Poprosím děti aby mi odpověděly na otázku: „*Co Vás dnes s Aflatounem bavilo?*“
3. Dalším úkolem každého dítěte bude do krabice vložit svého maňaska.

REALIZACE A HODNOCENÍ:

Řízené čtení o ptáčku Sintě mělo u dětí kladný ohlas. Ovšem, někdy dětem unikly detaily. Z textu, bylo potřeba text číst vícekrát, pomaleji, určité pasáže důrazněji. Stávalo se, že několikrát za sebou odpovídaly děti, které umí rychle reagovat a nepotřebují si odpověď promýšlet. Abych tomu zabránila, na některé otázky jsem se dětí ptala individuálně. Záleželo mi to na tom, aby se zapojil každý a aby každý měl představu, o čem příběh byl. Děti jsem rozdělila na dvě skupiny - dívky a chlapce.

Chlapci byli stavitelé hnízda a holčičky vytvářely ptáčka Sintu. Oběma skupinám se dařilo.

Nikde nebyl problém s komunikací. Líbilo se mi, jak se v rámci skupiny vyčlenily role - jeden podával dřevo, druhý stavěl základy, třetí dělal vystýlku hnízda a pátý dělal „měkký a příjemný“ okraj hnízda. Obě skupiny spolupracovaly.

Druhou aktivitu jsme začali zpěvem Aflatounovi písni, děti si ji ze pamatovaly celkem obstojně, což mě mile překvapilo. Na otázku „*Co je pro vás cenné?*“ Děti odpovídaly: diamanty, drahokamy, brilianty, peníze, hračky. V průběhu diskuze jsme se shodli na tom, že je dobré mít nějaké místo – úschovnu na poklady Děti se do tvoření pustily s nadšením. Stříhaly, lepily, malovaly apod. Pracovali všichni, každý se zapojil. Děti se vzájemně obdivovaly. Po aktivitách s Aflatounem následovala volná hra dětí na dvorku školky. Během hry si děti hrály s diamanty, brilianty a drahokamy, jako něčím, co je pro ně cenné.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	částečně splněno
CA4:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	částečně splněno
COSV3:	splněno

4.3 1. Kapitola Aktivita 3

(viz Příloha č. 3)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti se děti naučí rozlišovat mezi živým a nikdy živým.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj tvořivosti.
COSV2:	Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

COSV3:	Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí
--------	---

Rámcová činnost: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Doba trvání: 45 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Setkáme se na elipse a pozdravíme se aflatouní písní, během které si posíláme obrázek Aflatouna. Na koberečku uprostřed elipsy bude látkou přikrytá krabice.
2. Zeptám se dětí, co si asi myslí, že je schovaného pod látkou

Učíme se:

1. Na jednu stranu elipsy položím smutný obličej, na druhou veselý obličej. Dětem vysvětlím, že obličej znamená „živé“ a smutný obličej znamená „nikdy živé“. Požádám jedno dítě, aby si vybralo předmět a položím mu následující otázky: „*Je to živé nebo neživé?*“, „*Co znamená živé?*“, „*A jak zjistíme, že je to opravdu živé?*“
2. Popíšu dětem vlastnosti, které by měly všechny živé věci mít:
  - Pohyb - požádám děti aby pohybovaly jednou rukou.
  - Potřeba vzduchu - všichni se zhluboka nadýchneme a vydechneme.
  - Reakce na okolí - zatleskám a zazpívám a zeptám se: „*Slyšeli jste mě?*“
  - Růst - zeptám se: „*Narodili jste se už takhle velcí?*“
  - Přísun potravy pro energii - zeptám se: „*Musíme jíst?*“
3. „*Je předmět živý nebo neživý?*“, „*K jakému obličejí ho umístíme?*“
4. Tento proces se opakuje tak dlouho, než se každý vystřídá či nám dojdou předměty.
5. Protože živých věcí je málo, děti upozorním, že některá živá zvířata budeme mít pouze na kartičkách.
6. Po skončení určím jednoho, abys spočítal kolik je živých a kolik neživých předmětů.

7. Zdůrazním dětem, že lidé jsou opravdu živí. Pošlu po elipse zrcátko a každý zkusí, co se stane, když na něj dýcháme.
8. Přesuneme se ke stolečkům a vyrobíme s dětmi koláž - živé a nikdy živé. Úkolem dětí bude ze starých letáků vystříhnout obrázky a nalepit je na připravený papír. Bude to velikost A2, která bude rozdělena v půlce. Na jedné straně smutný, na druhý pak veselý obličej.

Reflexe:

1. Zeptám se dětí, co na koláž nalepily. Zjistím důvod proč to nalepily k danému obličej. Tím se vysvětlí možné, vzniklé chyby.

REALIZACE A HODNOCENÍ:

Úkolem aktivity bylo rozlišit živé a neživé. Myslím, že aktivita pro děti nebyla moc zajímavá, protože podobnou aktivitu jsme s nimi v průběhu loňského roku již prováděly. Ani výroba koláže pro ně nebyla ničím novým, originálním. Děti navíc byly velice roztěkané, nervózní. Nepsala bych dnešní den, ale jen: Program ovlivnil karneval v MŠ. Domnívám se, že v krabici mohlo být schováno o něco méně předmětů. Děti činnost nudila, což příkládám k neúměrné délce aktivity. Společnou koláž jsme si vystavili v šatně školky. Většinu obrázků děti nalepily správně, občas někdo z mladších udělal chybu, a při vysvětlování si nevěděl rady. Bylo pak na mě dítě navést otázkami typu „Dýchá to?“, „Roste to?“, „Hýbe se to?“ Výrazně mladším dětem, které potřebují vedení a nedokážou pracovat samostatně jsme musely být vzorem. Ukázat, kterou věc z letáku vystříhnout a zase formou otázek dojít k závěru kam jí nalepit. z tolika množství letáků a podnětů, které na nich byly, se nemohly rozhodnout, který obrázek vybrat. Často tedy děti stříhaly letáky jen tak, na malinkaté kousky papíru. Osobně bych tuto aktivitu nehodnotila příliš kladně s ohledem na ohlas u dětí.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	částečně splněno

COSV3:	splněno
--------	---------

4.4 1. Kapitola Aktivita 4

(viz Příloha č.4)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti se děti seznámí s barvami a věcmi, které vidí a slyší kolem sebe
CA2:	Naučí se tyto věci rozpoznávat a pojmenovávat.
CA3:	Určí si svou oblíbenou barvu a uvědomí si význam smyslových vjemu.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj vnímání skrze smysly zrak a sluch.
COSV2:	Rozvoj estetického cítění..
COSV3:	Dítě si vědomě bude všimát okolí skrze smysly zraku a sluchu.

Rámcem činností: Ve třídě, učitel a celá skupina, učitel a jednotlivec, venku.

Potřebný materiál: tabule, papír, magnety, černý fix, zvuky živé a neživé přírody, šátek na zavázání očí, příběh O pěti bratrech, omalovánka Aflatoun, suché pastely, fixativ

Doba trvání: 60 minut + vycházka

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Děti sedí před tabulí.
2. Přečtu dětem příběh O pěti bratrech a na papír, který je na tabuli, kreslím jednotlivé domy (domy - oči, uši, nos, jazyk, ruce).
3. Pokud děti nepoznají, že se jedná o smysly, přečtu jednotlivé úryvky textu ještě jednou, důrazněji.
4. Ptám se dětí: „*Jak se jmenovali bratři? Co všechno uměli? Jak se jmenují domečky, ve kterých děti bydlely?*“
5. Zahrajeme si s dětmi zrakovou hru - hledání barev. Budu říkat říkanku: „*Chodím, hledám, co mám znát, pojd'te děti Aflatounovi pomáhat. Do*

všech rohů zajděte, co je (modré) najděte“. Děti hledají v prostoru třídy barvu, kterou jim určím a dotknou se jí.

6. Zahrajeme si sluchovou hru - hádání zvuků.
7. Pustím dětem CD zvuků z domácnosti a zvuků z přírody. Ptám se „*Co je to?*“. Děti hádají, co který zvuk znamená.
8. Dětem připomenou, že díky zraku vidíme barvy a vzory. Požádám je, aby si vybraly svoji oblíbenou barvu.
9. Přesuneme se ke stolečkům, kde úkolem dětí bude vymalovat Aflatouna svoji nejoblíbenější barvou suchým pastelem a následně ho vystříhnout.
10. Děti budu při práci obcházet a ptát se: „*Proč máš rád tuhle barvu?*“
11. Vystříhnuté Aflatouny nastříkáme fixativem, prohlédneme si je mezi sebou a pověsíme na nástěnku do šatny.

Učíme se:

1. Po úklidu třídy oznámím dětem, že půjdeme na procházku a jejich úkolem bude zkoumat, co během vycházky v okolí školky uvidí a uslyší.
2. Zeptám se jich, zda znají nějaká bezpečnostní pravidla, která dodržujeme při pobytu venku. Poté, co je vyjmenují, se ujistím, zda byla sdělena tato: Vždy jdu s kamarádem za ruku. Pohybujeme se hromadně, celá skupina. Dáváme velký pozor, když jdeme po chodníku u silnice.
3. Dětem zdůrazním, že je důležité se pečlivě dívat a naslouchat zvukům, které nám obklopují při vycházce.
4. Seřadíme se do dvojic. Větší vždy vezme menšího.
5. Během vycházky se děti budu ptát: Co vidíte? Co slyšíte?

Reflexe:

1. Po návratu z procházky se s dětmi sejdu na elipse.
2. Ptám se dětí, co venku viděly a co slyšely. Pokud někdo řekne něco zvláštního, neobvyklého, zeptám se ostatních, jestli to viděli, či slyšeli také.
3. Závěrem jim povím, že každý na vycházce vnímal velmi zajímavé věci.
4. Zeptám se dětí, proč si myslí, že potřebujeme zrak a sluch. Zdůrazním podstatu, že prostřednictvím zraku si uvědomujeme, co vidíme, co se kolem nás děje a stejně tak pomocí sluchu věci slyšíme. Vysvětlím, že skrze zrak a sluch, si mohou představit, co se bude dít.

5. Jako příklad použiji vodící otázky: „*Jak víte, kdy bude pršet?*“, „*Jak vypadají mraky?*“, „*Jakou mají barvu?*“, „*Co slyšíte?*“
6. Připomenu dětem, že díky zraku a sluchu můžeme vidět a slyšet a představovat si, co se děje kolem nás. Jelikož víme, co se bude dít, můžeme tomu přizpůsobit naše chování. Například když víme, že bude pršet, co uděláme?

REALIZACE A HODNOCENÍ:

Hned ráno, při ranních hrách za mnou děti chodily a ptaly se, co nás dnes čeká s Aflatounem. Protože jsem viděla jejich zájem, nechala jsem je obrázek Aflatouna z oblíbených barev tvořit už ráno. Děti měly k dispozici suché pastely. Když jsem se zpětně dětí ptala, proč použily právě tyto barvy, řekly mi: „*Protože se mi to takhle líbí; Nevím; Mám ty barvy rád; Chtěla jsem to mít barevné.*“ Jedno z dětí jsem pověřila tajným úkolem a nechala jej přinést aflatouní krabici. Další z dětí dostalo za úkol krabici rozdělat a vyndat maňásky. Každé dítě si pak vybralo svého. Přivítali jsme se písničkou, jejíž slova i melodii děti znaly. Měla jsem radost. Z důvodu nemoci jsem sama nemohla zpívat naplno a vést děti. Děti pozorně naslouchaly čtení textu v kombinaci s kreslením toho, co čtu. Děti se snažily do pohádky O pěti bratřech, zasadit pohádku od Z. Svěráka Tři Bratři, jejíž písničky jsou u nás v MŠ momentálně hodně oblíbené. Po dokreslení detailů děti poznaly, že obrázek vyjadřuje naše smysly. Při poslechu jsem pro děti zvolila 5 nahrávek z jednoho CD a 5 z druhého CD. Aktivita je natolik bavila, že vydržely poslouchat 18 nahrávek celkem. Potěšil mě velký zájem dětí. Mezi nahrávkami se objevily například zvuky: kapající voda z kohoutku, řezání pilou, broušení nože brouskem, lesní potůček, potok, zpěv kosů, velryby. Před odchodem na vycházku děti dostaly za úkol všimnout si toho, co uvidí a uslyší. Velmi mě potěšilo, když jsem slyšela rozhovor jedné dětské dvojice. Jeden chlapec chtěl něco vypravovat druhému a ten mu řekl, ať ho neruší, že poslouchá, co zajímavého uslyší. Děti uslyšely: auta, ptáčky, povídat si lidí a uviděly: auta, keč, popeláře, hnízdo na stromě. Povídali jsme si dále o důležitosti těchto smyslů. Starší děti si dobře uvědomovaly význam zraku a sluchu, že bez nich, bychom přišli o spoustu informací. Celkově tuto aktivitu považuji za přínosnou. Ocenila jsem, jak se dokázaly soustředit nejen na zvuky z CD ale i na zvuky venku na procházce. Často registrovaly. Potěšilo mě, že vyjma jednoho dítěte, chtěly všechny děti tvořit barevné Aflatouny, aniž bych nikoho z nich nutila a přesvědčovala.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

4.5 1. Kapitola Aktivita 5

(viz Příloha č. 5)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti se děti naučí čichem rozeznávat, co voní a co ne.
CA2:	Dítě se naučí rozpoznat a pojmenovat chutě, co je k jídlu a co ne.
CA3:	Dítě popíše své nejoblíbenější jídlo.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj vnímání skrze smysly zrak a sluch.
COSV2:	Rozvoj tvořivosti a logického myšlení.
COSV3:	Rozvoj samostatnosti.

Rámcová činnost: Ve třídě, učitel a celá skupina, učitel a jednotlivec.

Potřebný materiál: Jídlo na ochutnání, obrázek veselého a smutného obličeje, věci, které voní a které nevoní, letáky s jídlem, papírové talířky, lepidlo, nůžky, dopis pro rodiče

Doba trvání: 70 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Setkáme se s dětmi na elipse, kde na nás bude čekat na koberečku uprostřed elipsy obrázků Afaltouna a látkou přikryté věci.
2. Připomeneme si s dětmi, co jsme dělali včera. „*O kterých smyslech jsme si povídali?*“ „*K čemu nám slouží nos?*“
3. Nechám děti vzpomenout na včerejší procházku a zeptám se jich: „*Necítily jste náhodou nějakou vůni, když jsme se procházeli?*“ Pokud si na nic nevzpomenou, zeptám se jich, co vonělo a nevonělo dnes ráno cestou do školky.
4. Zeptám se dětí: „*Kterou částí těla vnímáme vůni/zápach?*“ Zdůrazním význam nosu jako součást našeho těla, která nám pomáhá cítit a rozeznávat příjemné a nepříjemné vůně.
5. Všichni si sáhneme na svůj nos a na nos kamaráda, co sedí vedle nás.

Učíme se:

1. Na jednu stranu elipsy připravím veselý obličej a na druhou smutný obličej. Dětem vysvětlím, že veselý obličej představuje příjemné vůně a smutný nepříjemné vůně, či pachy.
2. Odkryji látku a na koberečku budou připraveny skleničky s různým obsahem. Každé z dětí, si vybere jednu a přiřadí jí buď k veselému či smutnému obličej.
3. Apeluji na děti, že nic neochutnáváme, pouze čicháme.
4. Po dokončení dám dětem prostor očichat si i ostatní skleničky a jejich obsahy.
5. Když si děti vše očichají, sedíme zpět na elipse a já jim povím, že čich spolupracuje ještě s jinou částí těla a tou je jazyk. Jazyk nám pomáhá ochutnávat jídlo.
6. Předem připravím malé ochutnávky. Vyberu dobrovolníka, co ochutná a zhodnotí, co ochutnal a jaké to bylo.
7. Dobrovolník nejdříve zkusí poznat jídlo čichem, až později chutí.
8. Budu se ptát zda-li bylo snazší rozpoznat ochutnávku prostřednictvím čichu nebo chuti.

Reflexe:

1. Po ochutnávce nechám děti přemýšlet o jiných potravinách, co jim chutnají a voní.
2. Přesuneme se ke stolečkům, kde budou připravené letáky, nůžky a lepidla. Každý dostane papírový tácek a úkolem bude vystříhnout/nakreslit své oblíbené jídlo na papírový talíř.
3. Po skončení si ukážeme oblíbená jídla mezi sebou.
4. Závěrem dětem připomenu, jak jsou naše smysly důležité, zejména náš smysl pro chuť. Navedu je na fakt, který znají. Věci mají různé pachy a chutě, snadno rozeznáme například dobré jídlo od maminky.
5. Každé z dětí, dostane tajný úkol od Aflatouna. Bude to dopis pro rodiče a jeden papírový tácek. Předání úkolu rodičům nechám na dětech. Děti si úkoly a papírové tácky odnesou do šatny.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Značný vliv zanechalo období neštovic, kdy se skupina skládala pouze z poloviny dětí. Práce s méně početnou skupinou se liší. Každému dítěti jsem se mohla více věnovat. Ráno jsme odešli do solné jeskyně, kde mají děti prostor k volné hře. Po návratu jsme se setkali na elipse, kde pro ně bylo nachystané překvapení. Bylo ukryté na koberečku uprostřed elipsy. Děti byly zvědavé, některé dokonce nakukovaly pod látku. Děti si živě pamatovaly, o jakých smyslech jsme se bavili předchozí den. Při otázce: „*K čemu máme nos?*“ odpovídaly: „*K čuchání; čichání; dýchání.*“ Když jsem se dětí zeptala, jaké pachy/vůně cítily předchozí den na vycházce, odpovídaly: „*smrad z aut; smrad z autobusů; vůně lesa*“. Při osahávání nosu kamaráda se děti nasmály. Prvním úkolem bylo rozdělit, co nám voní a co nám nevoní. Děti pracovaly postupně, střídaly se jeden po druhém. Při tak malém počtu ostatním ani nedělalo problém se soustředit. Mezi vůněmi a pachy byl například: kečup, jar, čistič oken, skořice, cibule, marmeláda, anýz aj. Při chvilce, kdy děti měly prostor očichat si všechny obsahy lahví a skleniček, došlo k tomu, že děti říkaly, že to, co ostatním nevoní, jim voní a naopak. Vyvozují, že děti mají v tomto věku odlišné nejen chutě, ale i čich. Dalším úkolem pro děti bylo ochutnávání se zavřenýma očima. Když jsem se zeptala, jestli by se našel jeden dobrovolník, přihlásily se všechny děti. Protože nás bylo málo, nebyl problém obejít všechny děti. Talíř jsem měla stále přikrytý, aby nikdo neviděl jeho obsah. Postupně jsem každé dítě poprosila aby zavřelo oči. Nejprve se potravina očichala, poté ochutnala. Překvapilo mě, že všechny děti do jednoho, jídlo

podle chuti poznaly. Podle čichu rozpoznaly potravinu správně pouze dvě děti. Mezi ochutnávkami byl například: rohlík, marmeláda, těstoviny, jablko, hrozinka, piškot, aj.

Děti tato aktivita hodně bavila. Obecně jsem si všimla, že mají rádi činnosti, kde se zapojují smysly. Zejména mohou-li ochutnávat, jsou intenzivněji motivovány do aktivity. Závěr naší aktivity byla práce u stolečků, tedy výroba talíře, který byl složený z našich oblíbených jídel. Děti aktivně stříhaly, lepily. Část dětí využilo techniku kresby. Mezi tříletými a čtyřletými se občas stalo, že když něco vystříhaly, nalepily to obráceně. Vzniklé chyby jsem usměrnila. Jak jsem již zmínila, s menším počtem dětí se pracuje daleko lépe a učitelka snáze vše uhlídá. Úkol pro rodiče jsem dětem předala ve formě tajné zprávy od Aflatouna. Vysvětlila jsem dětem, že je to velmi důležité. Aflatoun by rád věděl, jaká jsou oblíbená jídla členů rodiny. Prvotně bylo mým plánem předávat rodičům úkoly osobně. Svůj záměr jsem ale přehodnotila. Vzhledem k tomu, že děti vedeme k samostatnosti a zodpovědnosti, přenechala jsem iniciativu na dětech samotných.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	částečně splněno
COSV3:	splněno

4.6 2. Kapitola Aktivita 6

(viz Příloha č. 6)

Cíle aktivity:	
CA1:	Děti se naučí rozpoznat jména členů rodiny.
CA2:	Děti si uvědomí důležitost každého z nich.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj pozitivních citů ve vztahu k rodině.

Rámec činnosti: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Lepidlo, čtvrtky formátu A4, proužky barevného papíru, pastelky.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Nejdříve se sejdeme na elipse, požádám děti, aby si každý přinesl svůj domácí úkol a seznámil s ním ostatní děti.
2. Po vzájemném prohlédnutí a diskuzi o oblíbených jídlech členů rodiny děti poprosím, aby se přesunuly ke stolečkům. Samozřejmě dám prostor všem dětem pro vyjádření se.
3. Dětem dám každému čtvrtku formátu A4 s předkreslenými čarami. Na stoleček pak proužky z barevného papíru. Děti instruuji, aby proužky z barevného papíru naaranžovaly na čáry předkreslené tužkou.
4. Poté, co si proužky z papíru připravily jim dám lepidla a pokynu, aby je nelepily.
5. Dětem dám na stůl i nůžky pro případ, že některé pruhy bylo potřeba zarovnat, aby nevyčnívaly.
6. Vznikl nám rámeček na fotografii, kterou budeme za chvíli vyrábět.
7. Přesuneme na elipsu.

Učíme se:

1. Počkám, až všechny děti budou na elipse. Zeptám se: „*Kdo jsou blízcí lidé v našem životě?*“ „*Proč jsou výjimeční?*“ „*Jak jim dokážete, že jsou pro nás výjimečný?*“ „*Co s nimi rádi děláte?*“ Otázky budu klást postupně a všem dětem dám dostatečný prostor se vyjádřit.
2. Vysvětlím, že když se lidé mají rádi, tak je velmi důležité umět potěšit jeden druhého. Říkat si navzájem, že se máme rádi a ukázat svou lásku skrze činy, které děláme pro ostatní.

3. Následují otázky: „*Udělal pro Tebe někdo něco, co se ti líbilo?*“ „*Například Tě objal, poděkoval za něco, nebo Tě někam vzal?*“ „*Jak lidem ukážete, že je máte rádi?*“
4. Zeptám se dětí, co se jim líbí a co se svými blízkými dělají. Na diskuzi nechám dostatek času, dokud mají děti co říci.
5. Vrátime se zpět ke stolečkům, kde dotvoříme naši fotografii. Již máme rám a teď je potřeba nakreslit fotografii. Vznikne fotografie naší rodiny.

Reflexe:

1. Každé z dětí, které mi bude odevzdávat hotovou fotografii, mi řekne, kdo z rodiny je na fotografii.
2. Hotové fotografie nosí děti na kobereček uprostřed elipsy a mohou se podívat i na hotová díla ostatních dětí. Obrázky následně vystavím do šatny.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Děti byly velice neklidné. Tento týden realizují svůj program v odpoledních hodinách, tj. po odpoledním klidu a svačině. Některé děti byly unavené, jiným dělalo potíže se soustředit a nechaly se snadno ovlivnit, strhnout jiným dítětem. Na elipse panoval chaos, a hluk. Bylo těžké děti motivovat. Naše elipsa začala poohlédnutím a povídáním o domácím úkolu, který děti dostaly v pátek, kdy jsme si povídali o chuti a čichu. Úkolem rodičů bylo rozstříhnout papírový tácek podle počtu členů rodiny a každý měl na svůj vystříhnutý kousek papíru nakreslit své oblíbené jídlo. Společně jsme si obrázky jídla na talířích prohlédly a povídaly si o nich. Líbilo se mi, jak se děti obrázky rodičů „chlubily“ před ostatními. Na otázku: „*Co s rodiči rádi děláte?*“ děti odpovídaly: *hrajeme si, pracujeme, tulíme se, chodíme na hřiště, jezdíme na výlety apod.* O tom, jak poznáme, že se máme rádi měly děti jasno. To, že se s někým máme rádi znamená: „*Že ho tulíme a pusinkujeme.*“, „*Držíme za ruku.*“, „*Koupí nám dobrotu či dárek.*“. Na otázku „*Udělal pro vás někdo z rodiny něco, to se vám líbilo?*“ Děti odpovídaly: „*Maminka mi dala pusu, když jsem jí donesla sněženku.*“, „*Máma mi dovolila si vzít dvě žvýkačky, což mě moc potěšilo.*“ Další otázka byla: „*Co děláme se členy naší rodiny?*“, mezi odpověďmi dětí bylo např.: *hrajeme si, ležíme na gauči, vaříme, stavíme kostičky, pracujeme aj.* Děti mají jasno v tom, kdo je rodina, kdo kamarád a jak dáváme najevo naše city jako je láska. Stejně tak děti vědí, že je hezké svým blízkým udělat radost. Děti mají rády ten pocit, když potěší/udělají radost někomu dospělému. Ať už je to rodič, babička, děda i paní učitelka v MŠ. Obávala jsem se

přesunu ke stolečkům, vzhledem k roztěkanosti dětí. Moje obavy nebyly potvrzeny. Děti se pustily do lepení rámu fotografie s elánem, což mě potěšilo. Vznikly nám, krásné „fotografie“ členů rodiny. Některé děti namalovaly celou rodinu, jiné jen některé členy své rodiny. Jeden chlapec to okomentoval slovy „*Mně se tam maminka a ségra nevejdou, mám moc malý papír, víš Nikčo. Tak tu jsem jen já a můj táta.*“ Jeden chlapec vydržel u výroby, zdobení rámečku, cca 25 minut, což mě mile překvapilo. Jedna holčička projevila zájem a vyrobila rám pro svůj jarní obrázek květin.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno

4.7 2. Kapitola Aktivita 7

(viz Příloha č. 7)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této činnosti se děti učí rozpoznávat emoce a city.
CA2:	Děti porozumí pojmu: udělat někomu radost.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
COSV2:	Rozvoj prosociálního chování.
COSV3:	Rozvoj tvořivosti a estetického cítění.

Rámcem činností: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Kartičky s emocemi, psací potřeby a pastelky, pro každé dítě list barevného papíru, omalovánka.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Děti sedí na elipse. Já budu předvádět různé emoce. Děti budou v rolích hadačů a jejich úkolem bude rozpoznat, jakou náladu ukazují.
2. Když děti poznají, jakou předvádím náladu, polořím kartičku s emocí na kobereček a nechám děti si ji prohlédnout.
3. Kdo bude mít zájem, dostane ode mě jednu kartičku. Děti budou mít za úkol kartičku neukázat ostatním. Kdo uhodne, předvádí svojí kartu. Pracujeme tak dlouho, dokud se nevystřídají děti, které mají kartičku s náladou.

Učíme se:

1. Vysvětlím dětem, že i jejich blízcí mají různé pocity a nálady. Například, někdy, když dorazí domů po práci, mohou být unavení, nebo nervózní, ale i smutní, protože se jim něco nepodařilo nebo naopak šťastní, protože ten den něco pěkného zařili.
2. Budu dětem říkat modelové situace, abych jim ukázala, jak se kdo může cítit. Poprosím děti, aby se svou mimikou pokusily o příslušný obličej: Maminka našla rozbitý talíř. Bratr dostal novou hračku. Sestra zapomněla, kde položila panenku. Tatínek přišel domů a je unavený z práce. Babička je nemocná a leří v posteli.

Reflexe:

1. Povídám si s dětmi o tom, co potěří jejich rodinné příslušníky a co je naopak může rozzlobit.
2. Vysvětlím, že věci, které děláme, mají vliv na ostatní. Znamená to, že lidem můžeme přinést spokojenost, ale také v nich můžeme vyvolat smutné a zlostné pocity.
3. Řeknu dětem, že se pokusíme někomu udělat radost tím, že mu vyrobíme přáníčko.
4. Následuje přesunutí ke stolečkům a vyrábění přáníčka. Kdo chce, vybarví omalovánku a nalepí ji do přehnutého barevného papíru.
5. Děti samy rozhodnou komu chtějí přáníčko věnovat. Já dopíří věnování, popřípadě vzkaz od dětí.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Dnešní program byl realizován opět v odpoledních hodinách. S dětmi se pracovalo mnohem lépe než předchozí den. Tuto skutečnost příkládám faktu, že více dětí se při odpočinku prospalo a byly odpočaté. Sešli jsme se na elipse, kde jsem se děti ptala, jestli si pamatují, co jsme dělali včera. Pamatovaly si, že jsme si povídali o rodině a vyráběli obrázek své rodiny. (Hned ten den jsem díla vystavila do šatny). Na rodinu jsem navázala. Zeptala jsem se dětí, zda zaregistrovaly, že se rodičům mění nálady. Vysvětlila jsem, že teď budu beze slov předvádět nálady. Děti budou v roli „hádačů Celkem jsem předváděla osm nálad: překvapení, radost, smích, zlost, strach, pláč, stud a únava. Děti všechny výrazy uhodly. Dokonce mě potěšily tím, když mi řekly, že jsem to dobře předváděla, že „*to by přece poznalo i mimino.*“ Když pak měly předvádět náladu, někdo se hlásil, že chce předvádět, pak nechtěl, rozmyslel se. Některé děti se chtěly aktivity účastnit a ostatní byly pozorovatelé. Dále jsem se ptala dětí „*Jak uděláte někomu z rodiny radost?*“ Děti často odpovídaly: „*Když mamince dám kytku*“, „*když mamce připomenu to, co by jinak zapoměla nebo když jí něco vyrobím.*“ Navázala jsem a zeptala se, zda děti chtějí vyrobit přání. Vyroběným přáním mohou posléze udělat radost, komu chtějí. Všechny děti souhlasily. Na stolečku byly připravené omalovánky, pastelky, nůžky, krepový papír. Děti měly ve tvoření volnou ruku.

Líbilo se mi, s jakým nadšením se do tvoření pustily. Přání jsme vyrobili tak, že jsme přepůlili barevný papír a dovnitř děti nalepily svůj obrázek. Já jsem napsala, pro koho je přání určené, popřípadě vzkaz dotyčnému. Téměř polovina dětí věnovala své přání mamince. Menší část dětí tatínkovi. Jedna holčička dokonce celé rodině a vzkázala jim, že je má ráda. Některé z dětí věnovaly své přání babičce, se vzkazem „*Mám Tě ráda; mám Tě ráda, posílám pusku a tulu, příště dostaneš náhrdelník.*“. Celkově Aktivita se vydařila. V odpoledních hodinách je náročnější děti udržet na elipse, ale o to raději tvoří.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno

COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

4.8 3. Kapitola Aktivita 8

(viz Příloha č. 8)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti se děti učí o přátelství.
CA2:	Při této činnosti se děti učí o tom, co přátelé dělají jeden pro druhého.
CA3:	Učí se vážit si jeden druhého a pochopí význam slovního spojení „dobrý kamarád“.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Posilování prosociálního chování ve vztazích mateřské školy, v dětské herní skupině
COSV2:	Rozvoj jemné motoriky.
COSV3:	Dítě se seznámí s pravidly chování ve vztahu k druhému

Rámcová činnost: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Příběh Lev a myš, bílý papír pro každé dítě, pastelky.

Doba trvání: 70 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Děti sedí na elipse. Vprostřed je obrázek lva a myšky.
2. Ukážu jim obrázek lva a zeptám se: „*Už jste někdy viděly lva?*“ „*Víte jaký lev dělá zvuky?*“ „*Teď si všichni zařveme jako Lvi.*“ Stejný postup opakujeme s obrázkem myšky.
3. Přečtu dětem příběh Lev a myš.
4. Po dokončení pokládám dětem otázky: „*Bylo pro lva a myš jednoduché se spřátelit?*“ „*Jak to, že se nakonec stanou přáteli?*“ „*Co pro sebe přátele*

dělají?“ „Děláte také podobné věci pro své kamarády?“ „Co všechno se svými kamarády děláte?“

Učíme se:

1. Oznamím dětem, že budu číst několik výroků o tom, co dobří přátelé dělají. Požádám je, aby zařvaly hlasitě jako lev, pokud si myslí, že výrok je pravdivý. Pokud není pravdivý, zapišší jako myška. Následně budu číst postupně jednu větu za druhou. „Kamarádi si půjčují věci.“ „Kamarádi ti pomůžou, udělat to, co sám dělat nesmíš.“ „Kamarádi si navzájem nepomáhají.“ „Kamarádi si spolu hrají.“ „Kamarádi si ubližují.“ „Kamarádi Tě rozveselí, když jsi smutný.“
2. Přesuneme se ke stolečkům. Každé z dětí dostane list papíru, na kterého namalují svého nejlepšího kamaráda/kamarádku.
3. Vytvořený obrázek děti samy uloží do Aflatounovy cestovní krabice.

Reflexe:

1. Reflexe bude probíhat na elipse. Zeptám se dětí: „Je Aflatoun váš kamarád?“ „Co všechno byste s Aflatounem chtěly zažít?“

REALIZACE A HODNOCENÍ: Aktivita začínala na elipse. Uprostřed byl obrázek lva a myši. Před čtením jsem se zeptala nejmladších dětí, jak se jmenují zvířata na obrázku. Společně jsme zkusily napodobit hlasy těchto zvířat. V průběhu čtení si jeden chlapec vzal obrázek lva a myšky. Ostatním dětem ukazoval, jak se myška ke lvovi přibližovala a vzdalovala, jak jí lev chytil apod. Po přečtení příběhu následovaly otázky, které měly mapovat, jak děti porozuměly čtenému textu. Na otázku „Co pro sebe dělají přátelé?“ Odpovídaly, že si pomáhají, hrají si spolu, zachraňují se. „Co všechno s kamarády děláš?“, děti odpovídaly: tvořím, nic, povídám. Aktivita, kdy děti měly reagovat zakřičením na správnou odpověď, děti nadchla. Dětem se líbilo křičet jako lev. Nejdříve dvě děti z kolektivu reagovaly zakřičením lva, na každou odpověď. Po třetí otázce už bedlivě poslouchaly. Usuzuji, že smysl hry pochopily později. Společně jsme se přesunuli ke stolečkům. Každý si vzal list papíru a pastelky. Úkolem bylo nakreslit nejlepšího kamaráda. Děti často kreslily kamaráda ze školky, společně se sebou samým ve dvojici. Mnoho dětí nakreslilo svého staršího sourozence. Dva chlapci začali se kreslit vzájemně např.: jako tlustého, vysokého, hubeného, hranatého apod. Nakreslili jednu postavu na papír, společně se zasmály a obrázek vyhodily do koše.

Vysvětlila jsem jim, že takhle se zničí velká spousta papíru, kterou by někdo z ostatních ještě využil.

Společně jsem obrázky uschovaly do aflatouní krabice. Všimla jsem si, že vkládání věcí do krabice, se pro děti stalo jakýmsi rituálem. Každý vkládal svůj obrázek do krabice velice opatrně, pečlivě. Nikdo z dětí obrázek do krabice nevhodil. Děti si všimly, jak pokladů a výrobků uvnitř krabice přibývá. Potěšilo je to. S nadšením o tom informovaly děti, které v MŠ chyběly. Aktivita splnila své cíle.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

4.9 3. Kapitola Aktivita 9

(viz Příloha č. 9)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této činnosti se děti seznámí s různými povoláními a nástroji, k tomu potřebnými.
CA2:	Více porozumí povolání svých rodičů.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Seznamování se světem dospělých.
COSV2:	Dítě vnímá a přijímá základní hodnoty v tomto společenství uznávané.
COSV3:	Rozvoj tvořivosti.

Rámec činnosti: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Obrázky různých povolání, kartičky povolání, vyrobená modelína, která po čase ztvrdne.

Doba trvání: 70 minut

Začínáme:

1. Posadíme se na elipsu. Na koberečku bude obrázek Aflatouna, kartičky povolání.
2. Vyzvu děti o pozornost. Řeknu jim, že dnes si budeme povídat o různých povoláních. Názorně jim pantomimou budu předvádět povolání z kartiček. Pro kontrolu, po správném zodpovězení dětem vždy kartičku ukážu.
3. Děti, které bude mít zájem, předvedou pomocí pantomimi povolání z kartiček ostatním.
4. Dětem pokládám otázky: „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní policisté?*“ „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní zemědělci?*“ „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní hasiči?*“ „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní lékaři?*“

Učíme se:

1. Zeptám se dětí, jestli přinesly úkol z předchozího dne. Kdo ho donesl, bude mít prostor nás s obrázkem seznámit. Děti, které ve školce nebyly, se zeptám: „*Jaké povolání vykonávají Vaši rodiče?*“
2. Následují otázky: „*Už jste někdy byly u rodičů v práci?*“ „*Můžete nám o tom vyprávět?*“ „*Co jste tam viděly?*“ „*Proč si myslíte, že Vaši rodiče musí chodit do práce?*“
3. Přesuneme se ke stolečkům. Z modelíny budou děti modelovat pracovní nástroje svých rodičů.
4. Hotové modely popíší a vystavím.

REFLEXE:

1. Reflexe dnes proběhne u stolečků, před vystavením modelů.
2. Zeptám se dětí: „*Na co, že rodiče potřebují práci?*“ „*A co pak udělají s vydělanými penězi?*“

3. Děti si ukážou díla mezi sebou, každý řekne, co vymodeloval a k čemu to rodič potřebuje ve své práci.

HODNOCENÍ: Tento den panovala ve školce poklidná atmosféra. Počet dětí ovlivnila druhá vlna epidemie neštovic. Celkový počet tak činil 10 dětí. Aktivitu jsem začala předváděním různých povolání pantomimou. Každý ukázka měla svou kartičku, kterou jsem dětem ukázala. Kdo z dětí chtěl, mohl se stát „hercem“. Úkolem bylo pantomimou ostatním předvést povolání, vyobrazené na kartičce. Nastala situace, kterou jsem řešila již při předchozích aktivitách. Děti se hlásí, aktivně chtějí plnit úkoly. Jakmile dostanou kartičku/úkol, jsou středem pozornosti, stydí se a odmítají zadaný úkol plnit. Jiné děti vytvářely tak minimalistické pohyby/gesta, že se jen stěží dalo poznat, které povolání napodobují.

Dalším úkolem bylo přiřazovat povolání + potřebné nástroje k danému povolání. Děti tuto aktivitu zvládly bez jediné chyby. Společně jsme vymýšleli další potřebné nástroje k určitému povolání. Tím jsem se dětem snažila ujasnit, že každé povolání má své potřebné nástroje. Překvapilo mě, jak děti reagovaly na otázky: „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní policisté?*“ „*Byli by zloději*“, „*Sráželi by se lidé na chodnících.*“ „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní zemědělci?*“ „*Nebyla by země.*“, „*Nebylo by ovoce, zelenina ani jídlo.*“ „*Co si myslíte, že by se stalo, kdyby nebyli žádní hasiči?*“ „*Hořelo by.*“, „*Z planety by byl popel.*“

Závěrem jsme si povídali/ukazovali obrázky o povolání našich rodičů. Někteří rodiče si o svém povolání s dětmi pouze povídali, jiní nakreslili obrázek. Děti byly na obrázky, velice pyšní. Ostatním je ukazovaly s pýchou a hrdostí. Vzkazy pro rodiče jsem dětem jako důležité poslání rozdala předchozí den po dopolední svačině. Profese rodičů byly velmi rozmanité: oční optik, chemik, účetní, obchodník, aj. Děti byly seznámeny nejen s profesí rodiče, ale i s tím, co daná profese obnáší. Většina dětí navštívila místo, kde rodič pracuje. Zásadní mi přišla otázka „*Proč si broučci myslíte, že rodiče chodí do práce?*“ Všechny děti odpověděly že proto, aby jsme měly peníze, za které si posléze můžeme koupit jídlo, nebo hračky. Z tohoto závěru děti usuzují, že si uvědomují význam „*proč chodíme do zaměstnání*“. Je to povinnost, ale zároveň je nám odměněna. Také vědí, že každý by měl chodit do práce, jinak z něho prý bude: „*bezdomovec*“.

U stolečků děti tvořily z modelíny. Úkolem bylo vymodelovat buď rodiče jak vykonává své povolání, nebo nástroj, který rodič používá při svém povolání. Dětem to dělalo

problém. Najednou jakoby byly bez fantazie. Děti, o kterých jsem si myslela, že jim zadaný úkol nebude činit problém, byly v nesnázích. Naopak mě překvapily jiné děti. Vznikly nám modely - maminka jak učí, stůl a počítač co má tatínek v práci, laboratoř s kádinkami, auto co má tatínek v práci apod. Hotové modely jsme si vystavily za okno.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	částečně splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

4.10 3. Kapitola Aktivita 10

(viz Příloha č. 10)

Cíle aktivity:	
CA1:	Při této činnosti si děti uvědomí, v čem vynikají, jaké mají nadání a zájmy.
CA2:	Rozeznají zájmy svých kamarádů.
CA3:	Budou přemýšlet jak by svůj talent mohly využít v budoucím zaměstnání.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Dítě porozumí slyšenému příběhu.
COSV2:	Rozvoj samostatného rozhodování..
COSV3:	Rozvoj komunikativních dovedností a kultivovaného projevu

Rámec činnosti: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Příběh O želvě a zajícovi, kartičky povolání, vystřižené papírové hvězdy, kousky provázků, omalovánky povolání, pastelky, lepidlo, dopis rodičům.

Doba trvání: 40 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Přečtu dětem příběh O želvě a zajícovi. Povíme si, jak se kdo choval a které zvířátko mělo na co talent/nadání.
2. Zeptám se dětí: „*V čem jste dobří?*“ „*Pro co máte nadání?*“

Učíme se:

1. Vysvětlím dětem, že pokud vědí, co jsou jejich silné stránky, snadněji dosáhnou svých cílů, splní si své sny. Zeptám se dětí, čím chtějí být, až vyrostou
2. Přesuneme se ke stolečkům. Každý si vybere omalovánku povolání, vybarví ji a následně ji nalepí na papírovou hvězdu.
3. Hvězdu pak proděravíme děrovačkou, provlečeme provázek a zavěsíme na síť v MŠ.

Reflexe:

1. Děti si prohlédnou a ukážou své hvězdy navzájem.
2. Dětem vysvětlím, že hvězdy jsou tam vystavené, aby mohly přemýšlet o svých snech, tedy čím chtějí být, až vyrostou. Zdůrazním, že díky nadání, úsilí a odhodlání, svých cílů dosáhnou.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Příběh O želvě a zajícovi jsem nakonec dětem přečetla už o poledním klidu. Dětem jsem nabádala k pečlivému poslechu. Upozornila jsem je, že po spinkání si budeme o příběhu povídat. Po odpolední na nás na elipse čekal Aflatoun a kartičky povolání. Děti měly příběh O želvě a zajícovi v živé paměti. Hned samy odkázaly na to, že ve školce máme „želvičkové pravidlo“, které nám říká, že se pohybujeme pomalu a chováme se rozvážně.

Na otázku „*V čem jste nadaní vy?*“, děti neuměly odpovědět. Proto jsem otázku doplnila „*V čem jste nadaní vy?*“ „*Co Vás baví?*“ „*Na co máte talent?*“ „*Co za různé činnosti Vám jde?*“ Děti odpovídaly: „*Jde mi dobře hrát fotbal.*“, „*Jsem dobrý v atletice, proto na ní chodím.*“, „*Jsem dobrá v uklízení doma*“, „*Mám talent na tvoření*“, „*Mám nadání na pamatování států a jejich hlavních měst apod.*“ Na otázku „*Čím chcete být, až vyrostete?*“, měly děti jasné odpovědi: policista, pilot,

autodeigner, kuchařka, motorista, zahradnice aj. Oceňuji, že děti mají odůvodnění pro své vysněné zaměstnání: „*Chci být autodesigner, protože umím dobře kreslit auta*“, „*Chci být masérka, protože ráda masíruji maminku*“, „*Chci být hasič a zachraňovat*.“

Po přesunutí ke stolečkům, byly na jednom stole vyrovnané omalovánky různých povolání. Společně jsme si pak jednotlivé profese prohlížely a pojmenovávaly. Následně měly děti za úkoly vybrat si povolání a vybarvit ho. Pokud by došlo k situaci, že někdo své vysněné povolání mezi obrázky nenajde, má možnost ho na hvězdu nakreslit sám. Spousta dětí se rozhodovala mezi dvěma povoláními, vyřešili jsme to kompromisem - nalepí z každé strany hvězdy jedno.

Děti si samy proděravěly hvězdu, dírkou provlíkly provázek a já to nakonec zavázala. Hvězdy si mezi sebou děti prohlížely a ukazovaly. Postřehly, že někdo chce být „také“ to, co oni. Dva kluci dokonce vedli rozhovory o tom, jak budou spolu sloužit na stanici, když oba chtějí být policisté, po práci spolu budou jezdit domů tramvají. Po diskuzi dětí a vzájemného prohlídnutí hvězd, jsem si všechny děti svolala na tajnou poradou, během které jsem jim jako tajné poselství předala další úkol pro rodiče. Děti si úkoly přeložily na malinký dopis a odnesly do šatny. Hotové hvězdy jsem pak pověsila na síť v MŠ, kde budou dětem stále na očích. Bohužel ne hned, bezprostředně po činnosti. Mé záměry a cíle ovlivnil den otevřených dveří v naší MŠ.

Musím podotknout, že dnešní aktivita byla kratší, než bylo naplánované. Aktivita měla u dětí úspěch. Byla zaměřená na děti samotné, jejich konkrétní cíle, sny. Při aktivitě jsem si ověřila, že mladší děti potřebují tzv. „vůdce“. Došlo k situaci, kdy jeden chlapec řekl, že chce být policista, druhý se k němu přidal se slovy „*Já vlastně taky*.“ Děti předškolního věku nepodlehly vlivu ostatních a stály si za svým rozhodnutím.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno

COSV3:	splněno s výhradami
--------	---------------------

4.11 4. Kapitola Aktivita 11

(viz Příloha č. 11)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této činnosti se děti naučí rozpoznávat různé druhy peněz.
CA2:	Děti rozliší mince a bankovky.
CA3:	Pochopí důležitost a hodnotu peněz
CA4:	Kreativně vyrobí aflatouní pokladničku a peníze.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj tvořivosti.
COSV2:	Poznávání pravidel společenského soužití
COSV3:	Seznamování se světem lidí.

Rámcem činnosti: Ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Mince a bankovky České republiky - fotokopie na ukázkou, 3 krabice, 3 tenisové míčky, krabička - na pokladničku, nalepovací ozdoby, kopie papírových mincí.

Doba trvání: 50 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Setkáme se s dětmi na elipse, kde bude připraven Aflatoun, aflatouní krabice s poklady a fotokopie naší měny.
2. Jako první se s dětmi pozdravím a zeptám se: „*Kdo přinesl domácí úkol?*“. Kdo ho donesl, může nám o něm povyprávět, nebo dopis přečtu a dítě vzápětí uloží do aflatouní krabice pokladů.
3. Ukážu dětem obrázek Aflatouna a zeptám se, jestli si vůbec ještě pamatují našeho kamaráda. Dále se budu ptát: „*Odkud přišel, jak se sem dostal a proč chtěl vůbec na planetu Zemi?*“

4. Každý si z aflatouní krabice pokladů vezme svého maňáska a zazpíváme si aflatouní píseň. Na slovo Aflatoun vždy zvedneme maňáska nad hlavu a zamáváme s ním.
5. Ukážu dětem vzorky mincí a papírových bankovek, které se používají v naší zemi.
6. Nechám nejprve kolovat mince, aby si je děti mohly prohlédnout. To samé provedu s papírovými bankovkami a zdůrazním, že peníze mají hodnotu, což je důvod, proč se nesmí ztratit, nebo roztrhat.
7. Zeptám se dětí: „*Jaké jsou rozdíly mezi mincemi a papírovými bankovkami.*“ Vysvětlím, že mince a bankovky mají odlišnou hodnotu, proto mají rozdílné barvy.

Učíme se:

1. Hrajeme házenou - do třídy umístím tři krabice. Před každou z nich bude jedna vyrobená aflatouní mince.
2. Děti budou stát za čarou elipsy v řadě. Úkolem každého dítěte bude trefit vždy jeden míček do jedné krabice. Poté míčky sebere, předá je kamarádovi čekajícímu v řadě a odejde pracovat ke stolečkům.
3. Dětem, které již přišly ke stolečku vysvětlím, že se s Aflatounem budeme učit o penězích a mincích. Požádám děti, aby si vyrobily vlastní mince. Vysvětlím rozdíl mezi skutečnými mincemi a těmi, které si vyrobí společně ve třídě.
4. Děti dostanou různé velikosti vystříhaných papírových koleček a pastelky. Jejich úkolem bude mince vyzdobit. Navrhnou jim, že naše vyrobené peníze mohou mít různé barvy a mohou být vybarvené odlišně.

Reflexe:

1. Po dokončení se sejdeme opět na elipse, každý se svými vyrobenými penězi. Připomeneme se, že je důležité, aby naše cenné věci měly své bezpečné místo. Nechám děti přemýšlet, kam jejich rodiče dávají své mince.
2. Zdůrazním, že peníze jsou zvláštní věc a je třeba je ukládat na zvláštní místo.
3. Děti navedu, že peníze můžeme spořit v kasičce. Společně si jednu vyrobíme. Přesuneme se ke stolečkům, každý bude mít možnost se na výrobě podílet.
4. Nakonec dáme vyrobenou kasičku na kobereček uprostřed elipsy a každé dítě tam vhodí své vyrobené peníze.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Tentokrát nás ve třídě opět začalo přibývat. Po příchodu dětí, které měly neštovice a o Aflatounovi toho moc nevěděly, bylo hezké pozorovat, jak ostatní kamarádi předávaly informace, které měly. Ráno mi několik dětí v MŠ chtělo pomáhat a vyrábět, tak jsem je nechala vyrobit aflatouní kasičku na námi vyrobené peníze. Děti pracovaly společně u stolečku. Líbilo se mi, jak mezi sebou sdílí jednotlivé návrhy při vyrábění. Na elipse jsme museli aflatouní píseň zopakovat několikrát a to z důvodu, aby se písničku naučily i děti, které ji neznaly. Některé z maňásků byly odlepené, tak nás nepatrně zdrželo přilepování. Děti však byly v klidu, nerušily. Po písničce následovalo seznámení s naší měnou. Zeptala jsem se dětí: „*Copak to si pro nás dnes Aflatoun připravil?*“ Děti poznaly, že se jedná o peníze. Někdo použil i výraz „*prachy*“ a „*prašule*“. Poslala jsem fotokopie peněz po elipse, děti si je se zájmem prohlížely. S dětmi jsme si vysvětlili, že za jednu kovovou dvacetikorunu si koupíme jednu zmrzlinu, ale za jednu papírovou dvou set korunu si koupíme deset zmrzlin. Děti toto zjištění velmi fascinovalo, nevěřicně kroutily hlavami a začaly si navzájem povídat mezi sebou. S dětmi jsme si také vysvětlili, že tyto peníze platí jenom u nás v České republice. Každá země má své peníze, kterými se tam platí. Jeden starší chlapeček dokonce věděl, že v zemích Evropské unie jsou eura. Bohužel jsem neměla tři krabice na hod míčkem, vyřešila jsem to operativně - koš, jedna dřevěná krabice a velká mísa. Po hodů následovala výroba peněz. Děti mladší čtyř let dostaly předem vystřižnutá kolečka, starší děti měly na výběr. K dispozici byly předtiskuté mince na slabém papíru formátu A4, které vymalovaly, následně jsme je zalaminovali a děti to pak vystřižly. Další možností byly peníze předtiskuté na čtvrtce a úkolem dětí bylo vybarvit a vystřižnout. Děti volily dle svého uvážení, přičemž byly rovnoměrně využity obě varianty. Některé děti kreslily mince zlaté, prý „*jako naše peníze*“, jiné děti vyráběly peníze duhové, barevné. Kdo byl hotov, čekal na nás se svými mincemi na elipse. Děti jsem se ptala: „*Kam si dáváme peníze?*“, „*Je dobré mít peníze v kapsách?*“, „*Co se stane, když peníze ztratím?*“, „*Co se stane, když peníze rozstříhám?*“ Na první otázku děti hned reagovaly: „*peníze patří do peněženky*“, někdo řekl, že: „*si peníze dáváme do banky*“, načež jedno z dětí reagovalo: „*že v bance je ukládáme na účet*“. Děti si uvědomují hodnotu peněz. Vědí, že za zničené peníze si nic nekoupíme, a když je ztratíme, nikdo nám je nenahradí. Na otázku: „*Jak peníze získáváme?*“, „*To nám je někdo jen tak dá?*“ i nejmenší děti odpověděly: „*Je dostanou rodiče za to, že chodí do práce*“. Na poslední otázku „*Co si můžeme za peníze koupit?*“,

následovala široká škála odpovědí: zmrzlinu, auto, boty, nové kolo, ovoce, špagety aj. Potěšilo mě, jak si děti umí propojit a uvědomit, že peníze jsou vzácné, nikde se nerozdávají a nezískáváme je úplně zadarmo. Překvapilo mě, jak děti bavila výroba peněz. Většina dětí si odešla hrát na školní dvorek, dvě děti však stále ještě zůstaly ve třídě, kde vyráběly peníze. Tato aktivita, přestože byla jednodušší svojí náplní a obsahem, byla pro děti velice přínosná. Hodnotím to i na základě zapojení dětí.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	částečně splněno
CA3:	splněno
CA4:	splněno s výhradami
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	částečně splněno
COSV3:	splněno

4.12 4. Kapitola Aktivita 12

(viz Příloha č. 12)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této činnosti děti ve skupině postaví prodejní stánek.
CA2:	Děti se seznámí se základními principy obchodu, osvojí si slovní zásobu, týkající se nákupu a prodeje.
CA3:	Navštíví opravdový obchod, kde získané vědomosti uplatní v praxi.
CA4:	Děti se naučí naslouchat druhým, vyslyšet jejich názor a přizpůsobit se většině.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Dítě se naučí text z paměti.
COSV2:	Rozvoj produktivních řečových schopností (výslovnost, mluvený projev).
COSV3:	Rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte.

COSV4:	Rozvoj prosociálních postojů (tolerance, respektu, přizpůsobivosti).
COSV5:	Seznámení se světem dospělých.
COSV6:	Osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (čísla)

Rámcem činností: Práce ve třídě, práce venku, učitel a celá třída.

Potřebný materiál: Báseň Jdeme na trh, čtvrtky formátu A5, pastelky, lepicí páska, Aflatounovy peníze + pokladnička, předměty pro prodej, molitanové kostky na stavbu obchodu.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Aktivitu začnu otázkou „*Co jsme se od Aflatouna dozvěděli včera?*“ Upevním dětem informace získané z předchozího dne – „*K čemu jsou peníze?*“ „*Jak se používají?*“, „*Kde je máme uschované?*“
2. Otázku „*Kde se peníze používají?*“, uvedu konkrétní příklady.
3. Položím otázku „*Koho můžeme potkat v obchodě?*“, „*Jak se tam chováme?*“
4. Společně si s dětmi zarecitujeme báseň Jdeme na trh. Aby byla báseň zajímavější, budeme některé její části doprovázet pohyby.

Učíme se:

1. Rozdělím děti je do menších skupin po pěti nebo šesti dětech. Vše se odvine na základě aktuálního počtu. Každá skupinu se posadí do různých částí v prostorách MŠ.
2. Každá skupina připraví svůj prodejní stánek/obchod. Proberu s nimi možnost, jak stánek připravit.
3. Každá skupina vytvoří plakát jako upoutávku na své výrobky. S mojí pomocí plakát pověsíme ve třídě.
4. Následně každá skupina dostane molitanové kostky. Dalším úkolem bude postavení prodejního stánku. Mezi tím, co děti budou stavět stánky, doprostřed elipsy vyrovnám různé předměty.

5. Až budou stánky hotové, nechám skupinky promyslet, jaké nabízené předměty si vyberou k prodeji. Platí pravidlo, že žádná skupinka si nesmí vzít více, než tři předměty.
6. Nechám si děti vzpomenout, co viděly v obchodě. Zeptám se „*Co dělal prodavač?*“, „*Co dělali zákazníci?*“ Následně je seznámím s nadcházející aktivitou.
7. Skupiny se vrátí ke svému stánku. Rozdělí se na prodavače a nákupčí. V průběhu aktivity si děti role vymění. Kupující si vezmou aflatouní peníze, které použijí pro nákup věcí.

Reflexe:

1. Po dokončení hry a společném úklidu dětem položím otázku „*Co bylo zábavnější?*“, „*Nakupovat nebo prodávat?*“, „*A proč?*“, „*Co jste si na trhu koupily a proč?*“
2. Další otázka se bude týkat aflatouních peněz „*Děti, necháme teď ležet peníze tady ve školce jen tak pohozené?*“, „*Co s nimi uděláme?*“ Společně peníze vrátíme do aflatouní pokladničky.
3. Posléze dětem oznámím, že v rámci dnešní vycházky navštívíme opravdový obchod, kde si každá skupinka bude moci něco koupit. Je ovšem se společně shodnout, co si koupíme.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Hned od rána mi děti pokládaly otázku „*Co budeme dnes vyrábět?*“ Postřehla jsem, že poslední je velice baví tvořivé aktivity. Při ranní hře budou mít děti možnost vyrábět krabičky. Krabičky využijeme jako prodejní předmět na jarmarku. Uprostřed elipsy byl pouze obrázek Aflatouna a pokladnička. Na otázku „*Co jsme dělaly s Aflatounem včera?*“, děti reagovaly velice pohotově. Odpověděly hned. Dobře si pamatovaly, že minulý den vyráběly peníze. Společně jsme si podívali, kolik peněz jsme vyrobili, kolik jich je v aflatouní pokladničce. Dětem jsem ukázala, že celkově máme tři druhy peněz. Penízek s číslem 1, 2 a 3. S dalším dotazem jsem se obrátila na děti v předškolním věku. Otázka zněla: „*Za jaký penízek si koupím víc věcí?*“, „*Za penízek s číslem 1 nebo 3?*“, děti věděly, že čím vyšší číslo, tím má peníz větší hodnotu. Děti jsem rozdělila do skupin tak, aby byly věkově vyrovnané. Úkolem skupiny bylo nakreslit plakát svého obchodu. Na plakátech se objevoval stánek, nebo budovy poblíž stánku.

Dalším úkolem bylo postavit stánek z molitanových kostek. Náročné pro skupiny bylo vzájemné dohodnutí, spolupráce. V jedné skupině došlo k situaci, kdy chlapec vše postavil sám - holčičce se to nelíbilo a rozplakala se. Všimla jsem si, že ve skupině činí větší problém spolupracovat s ostatními dětem, narozeným jako jedináčci. Nejsou zvyklí brát ohled na ostatní. Domnívám se, že to byl důvod vzniku konfliktu. Dalším úkolem bylo vybrat tři předměty, pro prodejní stánek. Při vybírání předmětů nastalo pár drobných rozepří mezi dětmi. Pro inspiraci, jsem s jedním dítětem, které bylo prodavač, sehrála krátkou scénku o nákupu zboží. Velké plus shledávám ve shrnující aktivitě, kdy děti ve svých skupinkách navštívily reálný obchod, kde za reálné peníze nakupovaly reálné zboží. Závěrem mohu říci, že všechny skupiny se v obchodě chovaly ukázněně. Při nakupování jsme řešili i situaci, kdy se jedno z dětí neshodlo s výběrem ostatních. Měla jsem velkou radost, jak zodpovědně a uvědoměle se děti pohybovaly po prostorách obchodu. Rozvážně mezi sebou diskutovaly co si koupí.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	splněno
CA4:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	nesplněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno
COSV4:	splněno
COSV5:	splněno
COSV6:	částečně splněno

4.13 5. Kapitola Aktivita 13

(viz Příloha č. 13)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této aktivity děti porozumí tomu, co je to zboží.

CA2:	Porozumí rozdílu mezi tím, co „potřebujeme“ a co „chceme“.
CA3:	Pojmenují čtyři základní potřeby: jídlo, pití, oblečení, bydlení.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění).
COSV2:	Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.).
COSV3:	Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním dětem.

Rámcem činností: Práce ve třídě, učitel a celá třída

Potřebný materiál: Obrázky zboží, které se prodává, kartičky povolání, obrázky věcí, které potřebujeme (např. dům, voda, jídlo, oblečení), obrázky věcí, které chceme (např. sladkosti, auta, zmrzlina) vystříhané z časopisů, dvě krabice (od bot), bílý papír (jeden list pro každou skupinu), lepidlo

Doba trvání: 40 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Nechám děti si vzpomenout na věci, které prodávaly v rámci aktivity, kdy vytvořily prodejní stánek.
2. Vysvětlím dětem, že to, co prodávaly, se nazývá zboží a různé obchody prodávají různé druhy zboží.
3. Aby děti porozuměly, co je zboží, zeptám se jich: „*Co se prodává v obuvi?*“, „*Co můžeme koupit v oděvech?*“, „*Co můžeme koupit u prodejce aut?*“
4. Použiji kartičky s profesemi, které jsme používali již v předchozích aktivitách. Požádám děti, aby u lidí, kteří jsou na obrázcích, označily zboží – jako oblečení, boty, židle atd. Vysvětlím dětem, že tyto předměty jsou zboží, které lze prodávat.
5. Následně se děti zeptám: „*Jaké zboží si koupím, když chci: něco, co je sladké, poslouchat hudbu, cestovat na různá místa, něco, co je studené a chutné?*“
6. Zeptám se dětí: „*Co lidé používají, aby si zboží mohli koupit?*“

7. Vysvětlím dětem, že zboží uspokojuje to, „co chceme“ a „co potřebujeme“, peníze se pak používají na nákup tohoto zboží.

Učíme se:

1. Sedíme na elipse a na kobereček doprostřed dám dvě krabice.
2. Vysvětlím, že některé věci jsou zcela nezbytné, a nemůžeme bez nich žít, naopak bez jiných se můžeme obejít. Použiji několik příkladů: Bez vody nemůžeme žít – je to tedy to „co potřebujeme“. Bez čokolády ale být můžeme, i když nám tolik chutná, takže je to „co chceme“.
3. Nechám děti, ať přemýšlí nad příklady. Zeptám se: „*Myslíte si, že zmrzlina je velmi důležitá?*“, „*Můžeme bez ní žít?*“, „*Co je podle vás velmi důležité?*“
4. Ve chvíli, kdy budu mít pocit, že děti porozuměly rozdílu mezi tím, co potřebujeme a co chceme, předhodím doprostřed kruhu obrázky různých věcí, které potřebujeme, nebo chceme. Požádám děti, aby je rozdělily do správných krabic. Podle uvážení, jestli jsou nutné – potřebné nebo jsou jen našimi přáními.
5. Po skončení, vyberu některé z obrázků ven z krabic a zeptám se „*Proč si myslíte, že bez této věci nemůžeme žít?*“ (u obrázku „co potřebujeme“). „*Je tohle pro nás velmi důležité?*“, „*Proč tohle pro nás tolik důležité není?*“ (u obrázku „co chceme“).
6. Budeme diskutovat s dětmi o rozdílech mezi těmito dvěma kategoriemi a zeptám se: „*Je nutné pít vodu?*“, „*Je nutné jíst jídlo?*“, „*Jaké jídlo?*“, „*Je nutné jíst jídlo z fast foodu?*“, „*Je nutné mít bezpečné místo na spaní?*“, „*Je nutné mít oblečení?*“
7. Zeptám se některých dětí, proč s odpověďmi souhlasí nebo nesouhlasí.
8. V dalším kroku upozorním děti, že věcem, bez kterých nemůžeme žít, se říká potřeby. Děti informuji, jak jsou pro náš život důležité. Naší snahou je naplňovat – uspokojovat je. Pokračuji v tázání: „*Je nutné pít vodu?*“, „*Je nutné jíst jídlo z fast foodu?*“
9. Ujasním, že některé věci nepotřebujeme, ale pouze chceme. Tyto věci můžeme mít, ale nepotřebujeme je nutně k přežití. Následně se dotazuji: „*Je důležité mít auto?*“
10. Opět zdůrazním rozdíl mezi tím, co chceme a potřebujeme – na příkladu auta – to chceme, ale pravděpodobně bychom bez něj mohli žít.

11. Vysvětlím dětem, že jejich rodiče tvrdě pracují, aby si vydělali peníze a mohli jimi zaplatit za zboží, které potřebujeme – jídlo, pití a které chceme – sladkosti, auto apod.
12. Děti motivuji, že se z nás stanou rodiče a budeme se rozhodovat na co použijeme své peníze. Své peníze můžou využít na věci, které potřebují i na ty, co chtějí, ale vysvětlím jim, že nemají dost peněz a musí se rozhodnout, co by měly koupit jako první. Jako projev souhlasu se děti postaví. Nesouhlas vyjádří tím, že zůstanou sedět.
„Když si můžete koupit jen rýži nebo bonbóny, měli byste si nejdřív koupit bonbóny?“ (NE)
„Když si můžete koupit jen oblečení nebo hru, měli byste si nejdřív koupit oblečení?“ (ANO)
„Když si můžete koupit jen vodu nebo limonádu, měli byste si nejdřív koupit vodu?“ (ANO)

Reflexe:

1. Rozdělím děti do menších skupin.
2. Každé skupině dám pracovní list nadepsaný CO POTŘEBUJEME/CO CHCEME. Na vedlejší stůl připravím vystříhané obrázky z letáků a časopisů.
3. Požádám jednotlivé skupiny, aby vytvořily koláže s výstřížků.
4. Až budou děti s prací hotovy, společně uklidíme a odneseme svá hotová díla na elipsu, kde nám každá skupina svou koláž představí.
5. Nakonec si shrneme, že je určitě spousta věcí, které chceme, ale je důležité peníze nejdříve použít na to, co opravdu potřebujeme.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Dnes nám poštou přišel balík ze společnosti ASIS. Poslali nám plyšového Aflatouna. Na děti tak čekalo na elipse překvapení. Balíček jsme ukryla pod šátek na kobereček uprostřed elipsy. Až do dnešního dne jsme čekali, než jedno z dětí přinese zapomenutý dopis (šlo o úkol, který měly děti přinést v pondělí). Společně jsme dopisy uložili do Aflatounovy krabice na poklady. Děti měly z Aflatouna radost. Každé z dětí se s Aflatounem pozdravilo, měly radost, že je Aflatoun přiletěl navštívit. Dnešní aktivitu nám komplikovaly dvě děti, které neustále vyrušovaly, proto odešly společně s dvěma dvouletými holčičkami do šatny, ze které posléze pokračovaly s druhou paní učitelkou na dvorek školky. Tím se mi naskytla

spolupráce se skvěle naladěnou skupinou dětí, které projevily zájem o aktivitu. Děti mi aktivně naslouchaly. Bylo obtížné vysvětlit, co je pro nás důležité a co pouze chceme. Co je pro nás důležité zřejmě dětem nejvíce přiblížil pojem - potřeby. Když jsem se zeptala „A co zmrzlina“?, „Je pro nás důležitá“?, „Bez ní nedokážeme žít, že ano?“, děti se začaly smát a říkaly, že *tohle je sranda, že je to moc baví*. Při námětové hře na rodiče, se děti hned vžily do rolí svých rodičů. Zaslechla jsem: „*Ted' mě neruš, musím přemýšlet jako moje máma*“. Každé dítě se rozhodovalo správně. Děti pochopily rozdíl mezi tím, co potřebujeme a co chceme. Po přesunu ke stolečkům jsem děti pro malý počet rozdělila na dvě dvojice a jednu trojici. Děti se vlastně rozdělily samy a to podle skupin, ve kterých stavěly stánek a následně v něm prodávaly. Na volný stůl jsem rozprostřela z letáků vystříhané ovoce, pečivo, čokolády, hračky, oblečení, obuv, nábytek apod. Děti začaly pracovat. Jedna z dvojic si dokonce rozdělila role - jeden nosil, druhý lepil. V druhé dvojici se děti střídaly a společně si radily. Trojice dětí, složená ze dvou jedináček pracovala samostatně – každý pracoval sám za sebe. Tuto skutečnost jsem postřehla při reflexi, kdy děti ukazovaly své koláže ostatním. Děti z trojice se nezeptaly na názor ostatních, lepily výstřižky pouze na základě vlastního úsudku, objevilo se v koláži několik chyb. Například obrázek *nutelly* byl pod nápisem věcí, které potřebujeme a naopak sirup proti kašli byl pod nápisem - co chceme. Reflexe probíhala v poklidu, všichni se zvědavostí naslouchali ostatním, vyslechli je. Hotové koláže jsme vystavili v šatně.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	částečně splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

4.14 5. Kapitola Aktivita 14

(viz Příloha č. 14)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během činnosti děti si děti uvědomí vlastní důležitost, jedinečné nadání.
CA2:	Během činnosti děti si děti uvědomí vidinu splnit si své sny.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu.
COSV2:	Poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Rámcem činnosti: Práce ve třídě, učitel a celá třída.

Potřebný materiál: Plyšák Aflatoun, papírové hvězdy, pastelky, aflatouní krabice, píseň: Já jsem skvělý.

Doba trvání: 40 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Začneme společně na elipse. Uprostřed bude kobereček, na něm plyšák Aflatouna.
2. Zeptám se dětí, jestli si pamatují na příběh O zajícovi a želvě. Poprosím některé z dětí, aby jej převyprávěly.
3. Položím otázku: „*Pamatujete si, co je talent a proč je pro nás tak důležitý?*“ Dětem připomenu, že talent je jednou z věcí, které nás činí jedinečnými a zajímavými. Talent zahrnuje vše, v čem jsme dobří – třeba zpěv, kreslení, běh nebo trpělivost. Vysvětlím, že talent nám pomáhá plnit si své sny. Například někdo, kdo dokáže pomáhat ostatním, si může splnit svůj sen a stát se hasičem nebo lékařem/lékařkou.

Učíme se:

1. Připomenu dětem, že každé z nich je jedinečné a každý má své vlastní sny.

2. Poprosím každého, ať řekne jednu věc, kterou rád dělá a o které si myslí, že mu jde dobře. Připomenu dětem, že tomu co nám jde, se říká talent.
3. Předám prvnímu dítěti plyšáka Aflatouna, poprosím ho, aby ostatním sdělil svůj talent a Aflatouna předal dalšímu dítěti. Pokračujeme tak dlouho, dokud o svém talentu nepromluví všechny děti.
4. Zazpívám si o tom, jak jsme jedineční. Jako první zazpívám píseň „Já jsem skvělý“. Vyzvu děti k opakování textu.
5. Píseň několikrát zopakujeme jednotlivé aktivity budeme měnit, podle toho, co označily děti za svou jedinečnost.

Reflexe:

1. Ukážeme si vystříhané hvězdy, které děti vyráběly v aktivitě 19. Zeptám se jich: „*Pamatujete si, co je to za hvězdy?*“, „*Pamatujete si na váš sen?*“ Připomenu jim, že každý z nás má své sny a touhy.
2. Zeptám se dětí: „*Je to stále váš největší sen nebo ho chceš změnit?*“, „*Máš další sen?*“, „*Proč?*“, „*Co je podle vás nutné k tomu, abyste dosáhli svých snů?*“ Apeluji, že jejich talent je důležitý pro naplnění snů. Vysvětlím, že svůj talent se můžou naučit využívat různým způsobem a taky, až budou starší, objeví v sobě zajisté další nadání.
3. Každé dítě dostane na papíře obrys hvězdy, který vystříhne. Do vystříhnuté hvězdy nakreslí svůj talent.
4. Vysvětlím dětem, že je velmi důležité, aby své sny a své nadání měli stále na paměti. Znovu se zeptám: „*Je váš sen stále stejný jako vaše vysněné povolání, které jste si dali na Hvězdu snů?*“, „*Myslíte si, že je v pořádku mít víc než jeden sen?*“
5. Až všechny děti budou mít hotovo, na elipse, si hvězdy s nakresleným talentem vzájemně ukážeme. Děti budou mít prostor se o svůj talent podělit s ostatními.
6. Děti si své hotové hvězdy uloží do aflatouní cestovní krabice.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Domnívám se, že pobyt v solné jeskyni ovlivnil práci dětí. V solné jeskyni tráví děti čas neorganizovaně, v průběhu aktivity byly klidnější. Dalším z faktorů, ovlivňujícím chování dětí, byl menší počet skupiny. Celkem nás dnešní den bylo 14. Překvapilo mě, že hodně dětí si pamatovalo příběh O želvě a zajícovi, z předešlých dnů. Část dětí si na děj příběhu vzpomněla ihned. Zbývá

část skupiny se rozpomněla po oživení děje příběhu. Děti si pamatovaly i detaily z příběhu - zajíc šel raději spát, smál se želvě apod. Na otázku „*Co je to talent?*“, děti odpověděly „*Něco, co umíme.*“ Sama nevím, jak bych slovo talent popsala jednodušeji, myslím, že to děti zvládly sami nejlépe. Na otázku „*Na co máte talent?*“, „*Co umíte vy?*“, „*V čem jste dobří?*“ Děti odpovídaly různě, například: „*Jde mi hledání pokladů; umím hledat cesty ve městě, v tom jsem dobrý po dědovi.*“, „*Umím čísla.*“, „*Jsem dobrý ve fotbale.*“ „*Umím dobře zalévat květiny a tvořit.*“ Oceňuji samostatnost dětského projevu. Mladší děti nepřejímaly názory od starších, neřekly *to, co někdo jiný*. Děti reagovaly aktivně na naučení nové písni. Zaujetí vděčím pohybovému doprovodu. Hvězdy splněných přání si děti pamatovaly, zřejmě z důvodu vystavení v MŠ. Každé z dětí si stouplo pod svou hvězdu. Na otázku: „*Máte pořád stejné cíle?*“, většina dětí odpověděla, že ano. Menší část dětí uvedla, že nyní už mají jiný sen. Např.: Jeden chlapec na hvězdu nakreslil policistu, teď chce být rocková hvězda.

Po přesunutí ke stolečkům jsem dětem rozdala čtvrtky, na kterých byl obrys hvězdy. Úkolem dětí bylo hvězdu vystříhnout, nakreslit na ní svůj talent. V průběhu aktivity došlo pod vlivem emocí k roztrhání jedné hvězdy. Chlapec byl v průběhu dne rozmrzlý, vztekal se a měl neshody s jinými dětmi. Aktivitu se neúčastnil do konce. Po výrobě dalších hvězd jsme se vrátili na elipsu, kde byla aflatouní krabice. Jedna holčička, která nebyla ve školce, když jsme vyráběly hvězdy snů, nakreslila na hvězdu léky, protože chce být paní lékárnice. Byla jediná, kdo na hvězdu nakreslil povolání, nikoliv to, co je *talent*. Zaujala mě odpověď následná diskuze na otázku: „*Myslíte, že je v pořádku mít více, než jeden sen?*“, někdo tvrdil, že je to špatně, jiní, že je to dobře. Jedno z dětí dokonce řeklo: „*Jde to, mít hodně snů a dělat hodně věcí, ve kterých jsme dobří. Kamarádka mojí mámy má dokonce tři práce, má to ale hodně těžký, říká máma.*“ Nakonec každý uložil svou hvězdu do aflatouní krabice a mohl se věnovat hře.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	částečně splněno
COSV2:	splněno

4.15 5. Kapitola Aktivita 15

(viz Příloha č. 15)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této aktivity děti lépe porozumí penězům a jejich používání.
CA2:	Seznámí se s tím, jak zacházíme s penězi.
CA3:	Děti porozumí, odkud peníze pocházejí a dozví se o funkci bank/finančních institucí.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Seznamování se světem dospělých.
COSV2:	Porozumění čtenému textu.
COSV3:	Poznávání pravidel společenského soužití.

Rámec činnosti: Práce ve třídě, učitel a celá třída.

Potřebný materiál: Příběh mince, čelenka s mincí, vyrobené Aflatounovy mince různých hodnot, obrázky/fotky odkud dostáváme peníze - banka, tiskárna peněz, pracující dospělý, darování peněz, dopis pro rodiče.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Začneme na elipse, řeknu dětem, že dnešní příběh bude o zvláštní minci. Zeptám se dětí „*Co jsou to vůbec mince?*“, „*Na co se používají?*“

Učíme se:

1. Přečtu dětem příběh, který je doplněn o otázky reflektující pochopení textu.
2. Zeptám se dětí: „*Jaké různé věci si za mince v příběhu lidé koupili?*“, „*Co jste si za peníze koupili vy?*“, „*Co si za peníze kupují dospělí?*“, „*Co by jste si rádi sami koupili?*“
3. Dětem rozdělím role z příběhu. Příběh zdramatizujeme jako divadlo.
4. Po divadle položím dětem otázky: „*Co myslíte, odkud pochází voda?*“, „*Co myslíte, odkud pochází hračky?*“, „*Co myslíte, odkud pochází naše oblečení?*“,

„Co myslíte, odkud pochází peníze?“ Během diskuze se budu snažit děti navádět k odpovědím, jako - továrna, banka, naši rodiče, práce/zaměstnání apod.

5. Jedno z dětí dostane na hlavu čelenku a stoupne si doprostřed elipsy. Úkol dítěte bude dokončit vět: „*Kdybych byla mince, koupil(a) bych si...*“, budeme v aktivitě pokračovat, než se prostřídají všechny děti.
6. Představím dětem obrázky, které znázorňují, odkud přicházejí peníze. Rozložím je po prostorách třídy.
7. Dětem budu pokládat otázky. Místo správně vyslovené odpovědi, budou hledat adekvátní obrázek.
8. Zeptám se na otázky: „*Na které fotce je vidět, jak se vydělávají peníze?*“ (Dospělí pracují). „*Na které fotce je vidět, kde si můžu bezpečně uložit peníze?*“ (Banka). „*Na které fotce je vidět, jak se peníze vyrábějí?*“ (Tiskárna peněz). „*Na které fotce je vidět, jak se peníze rozdělují?*“ (Dospělí dávají peníze).
9. Sedneme si na elipsu, položím otázku: „*Byli jste někdy v nějaké bance?*“, „*Co jste tam viděli?*“, „*Proč myslíte, že tam lidé chodí?*“

Reflexe:

1. Pro zopakování nových informací, položím dětem otázky: „*Kdo vyrábí peníze?*“, „*Tak jako si ukládáme hračky na své místo, kam se ukládají peníze, aby byly v bezpečí?*“, „*Odkud dospělí získávají peníze?*“

REALIZACE A HODNOCENÍ: Děti věděly, co jsou peníze i k čemu se používají. Většina dětí o tomto tématu věděla velké množství informací, to ve mě zejména u jednoho chlapce vyvolalo dojem, že se při aktivitě nudí. Abych nemluvila o mincích bez mincí, dala jsem na kobereček všechny mince naší měny. Děti měly možnost mince ohmatat, porovnat. Celkový dnešní počet, byl 14 dětí. Proto mě velmi zklamalo, že došlo ke ztrátě jedné mince. Nikdo z dětí se nepřiznal, nevrátil ji. Děti jsem informovala o tom, že v České republice máme jiné peníze, než mají třeba v Americe, nebo Francii. Jedno z dětí reagovalo slovy „*Já vím, v celé Evropské unii mají totiž euro.*“

Divadlo s dětmi hrajeme během každého týdne - nenastal žádný problém. Při aktivitě, kdy děti dostaly čelenku s mincí na hlavu a měly dokončovat větu „*Kdybych byla mince, koupila bych si...*“, děti odpovídaly: hračku, autíčko, letadlo, bagr, knížku aj. S obrázky jsem děti seznamovala postupně. Položila jsem otázku: „*K čemu je dobrá*

banka?“, překvapilo mě, že tři děti věděly, že do banky se ukládají peníze. Jeden chlapec mi řekl „*Moje maminka má účet, který si musela založit právě v bance.*“ Dětem jsem se snažila vysvětlit, že jako si oni ukládají peníze do kasičky, dospělí si ukládají peníze do banky. Následovala hra, během které jsem po třídě rozprostřela obrázky. Hra spočívala ve správném hledání odpovědi v reakci na mou otázku. Postřehla jsem, že zejména kolektiv chlapců, je ovlivněn rozhodováním nejstaršího z nich. Snažila jsem se tomu předejít a zdůrazňovala dětem, že nemusíme chodit tam kam náš kamarád. Při reflexi si děti upevnily pojmy a informace. Děti ví, že peníze se tisknou a mince razí v továrně. Dospělí nemají pokladničky, ale ukládají si peníze do banky. Peníze získají v práci.

V budoucnu bych zařadila více pohybových aktivit. Pro děti bylo náročné udržet dlouho pozornost a vnímat mluvené slovo. Před odchodem do šatny jsem dětem rozdala dopisy k aktivitě na následující den.

V rámci této aktivity, jsem pro rodiče zorganizovala Předvelikonoční dílnu, kde se vyráběly výrobky určené na jarmark. Rodiče o dílně věděly s dostatečným předstihem, avšak mnoho jich nedorazilo. Při tvoření s rodiči vládla klidná, řekla bych až rodinná atmosféra. Děti společně s rodiči měly možnost vyrábět velikonoční přání, králíčí uši, zdobit perníčky, vyrábět zápichy do květináčů a pracovat s keramickou hlinou. Prvotně byla dílna určená pro děti s rodiči. Děti s rodiči, i bez rodičů, vyráběly výrobky pro očekávaný jarmark.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

4.16 5. Kapitola Aktivita 16

(viz Příloha č. 16)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této aktivity si děti uvědomí, že je správné se rozdělit.
CA2:	Dále porozumí, jak moc je důležité se dobře starat a pečovat o věci, které vlastníme.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Dítě porozumí čtenému textu.
COSV2:	Rozvoj zájmu o dramatizaci.
COSV3:	Osvojení si pravidel chování ve vztahu k druhému.
COSV4:	Respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky.

Rámcem činností: Práce ve třídě, učitel a celá třída.

Potřebný materiál: Příběh Mravenec a luční kobylka, krabice na předměty dětí, obrázek mravence, obrázek luční kobylky, papír, fix.

Doba trvání: 50 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Ráno vložím ke vchodu do třídy krabici, do které budou děti dávat své oblíbené věci/hračky, které si přinesou z domova.
2. Sebou na elipsu si každý vezme předmět, který při vstupu do třídy vložil do krabice. Děti dostanou 5 minut, aby si mohly předměty ukázat mezi sebou. To jim pomůže pochopit, co je to sdílení/půjčení. Na konci aktivity bude mít každé z dětí svůj předmět zpět u sebe.
3. Následně si s dětmi povídám, co to znamená *se s někým o něco dělit*. Zdůrazním jednoduché pravidlo: „O půjčené věci se musíme dobře starat.“ Zeptám se dětí: „*Když si něco půjčíte a rozbijete to, myslíte si, že Váš kamarád z toho bude mít radost?*“, připomenu, že je důležité, používat věci opatrně.
4. Děti vrátí své předměty do krabice.

5. Zeptám se dětí, jak vypadá mravenec a luční kobylka. Ukážu jim obrázky a položím otázky: „*Co vidíte?*“, „*Co byste uměli říci o mravencovi?*“, „*Kolik má nohou?*“, „*A co luční kobylka - co o ní víte?*“, „*Jakou má barvu?*“
6. Zdůrazním fakt, že mravenci jsou velmi malí a často chodí v dlouhých řadách, aby si donesli potravu do svých domovů pod zemí. u lučních kobytek zdůrazním, že jsou větší a rády často cvrlikají, především, když je venku horko. Zeptám se dětí: „*Jaký zvuk luční kobylka vydává?*“, nechám napodobit zvuk, který vydává luční kobylka.
7. Rozdělím třídu do dvou skupin - jedna bude představovat mravence, druhá luční kobylky.
8. Zahrajeme si hru na mravence a luční kobylky. Vysvětlím, že jeden z nich ukryje věc/hračku z krabice do prostor školky. Ostatní ji budou hledat. Děti, které představují mravence, budou muset lézt po čtyřech, dělat malé krůčky. Děti, které představují kobylky, budou muset skákat po místnosti, jako skutečný hmyz, na který si hrají.
9. Vyberu dobrovolníka, který schová jeden z předmětů do prostor třídy - ostatní děti se otočí a zakryjí si oči. Vysvětlím ostatním dětem, že budou muset hledat schovaný předmět, jako skupina - po třídě se budou pohybovat jako jeden velký had. Ten, kdo předmět schoval, bude ostatním napovídat. Bude-li se skupina od předmětu vzdalovat, použije slova „samá voda“. Naopak, bude-li se skupina k předmětu přibližovat, použije slova „Přihořívá - hoří“.
10. Použité předměty vrátíme zpět do krabice.

Učíme se:

1. Sedíme na elipse.
2. přečtu příběh „Mravenec a luční kobylka“.

Reflexe:

1. Přinesu krabici s donesenými předměty dětí.
2. Poprosím děti, aby se o své předměty podělily se svými kamarády, jako to v příběhu udělal mravenec s luční kobylkou.
3. Připomenu, že na půjčené věci dáváme pozor, chováme se k nim opatrně
4. Požádám jedno z dětí, aby zavřelo oči a vybralo jeden předmět z krabice.
5. Zopakujeme tuto aktivitu se všemi dětmi.

6. Nechám prostor pro hru s vybranými předměty.
7. Podpořím děti ve společné hře a vzájemnému půjčování.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Vedle vchodových dveří do třídy, jsem dala krabici, na odložení přineseného předmětu. V průběhu rána děti neustále odbíhaly ke krabici s předměty. Krabici s předměty jsem položila na kobereček vedle plyšového Aflatouna. Před začátkem elipsy, jsem zaslechla jednoho chlapečka, jak říká: „*Já jí sem nedonesu, stejně ji nikomu půjčovat nebudu.*“ Snažila jsem se mu vysvětlit, že když on sám nechce svoji hračku nikomu půjčit, nikdo nemusí hračku půjčit jemu. Děti byly rozrušené, jejich pozornost byla neustále směřována k předmětům v krabici. Dostaly tak prostor k vzájemnému prohlédnutí předmětů. Přibližně za 10 minut, jsem děti požádala o vrácení předmětů do krabice. Zeptám se: „*Co jste to teď dělaly?*“ Děti se pokusím otázkami navodit na odpověď „*půjčování*“. Ptala jsem se dětí, jak se k zapůjčené věci máme chovat. Děti si plně uvědomovaly, že se zapůjčenou věcí zacházíme opatrně, neničíme ji. Několik z dětí se podělilo o zážitek, kdy měly zkušenost s rozbitím zapůjčené hračky. Ukázala jsem dětem obrázek luční kobylky a mravence. Děti je poznaly. Aktivně reagovaly na mé vyzvání, na společnou hru na mravence a kobylky. Oproti přípravě, jsem změnila pravidla. Rozdělila jsem děti do dvou skupin - na mravence a kobylky, obě skupiny jsem poslala do šatny. Ve třídě jsem schovala jednu z hraček. Děti ze šatny, jsem pustila do třídy s úkolem najít předmět. Mravenci se měly pohybovat po malých krůčcích, po čtyřech. Kobylky se pohybovaly pomocí skoků. Pro nadšení z hry, jsme aktivitu opakovali několikrát. Po hře následovalo čtení a dramatizace příběhu. Zejména na dramatizaci děti reagovaly s nadšením. Holčičky měly role kobylek a chlapci role mravenců. Kobylky dostaly do rukou šátek. Vždy jsem dětem kousek přečetla a oni pak sehráli, co se v příběhu odehrálo. Například: kobylky tančily se šátkem, zpívaly. Mravenci pochodovaly apod. Celý příběh jsem doprovázela hrou na metalofon, který signalizoval, kdy končí prostor pro dramatizaci a děti se začínají koncentrovat na poslech příběhu. Po skončení a následné diskuzi o příběhu se mi líbila reakce jednoho chlapečka na otázku „*Reagovaly byste děti, stejně jako mravenec?*“ řekl: „*Já bych kamarádovi pomohl, i kdyby mě o nic nepoprosil.*“

Z pozorování bylo patrné, jak se děti těší na volnou hru s předměty, které si přinesly. to byl důvod, proč jsem vynechala jen z bodů přípravy a nechala děti rovnou pohrát s předměty. Následovala volná hra, kdy děti měly za úkol si hračky mezi sebou půjčovat. Děti si s hračkami hráli přibližně 10 minut. Po předložení návrhu: „*Děti, co*

kdybychom si vzali hračky na dvoreček?“, se kterým děti souhlasily, jsme se přesunuly ven.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno
COSV4:	částečně splněno

4.17 5. Kapitola Aktivita 17

(viz Příloha č. 17)

Cíle aktivity:	
CA1:	V průběhu této aktivity děti pochopí, že krást je špatné.
CA2:	Uvědomí si, že je důležité hledat si kamarády, kteří nás nenavádí ke špatnostem.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci.
COSV2:	Rozvoj samostatného rozhodování.

Rámcová činnost: Práce ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Obrázek bílého jeřába, příběh Jeřáb a jeho hejno, bílé papíry, pastelky, nůžky, černý papír.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Ukážu dětem obrázek jeřába a položím otázky: „*Co vidíte na obrázku?*“, „*Jaký má zobák?*“, „*Jaké má nohy?*“
2. Povím dětem, že tento pták se jmenuje jeřáb a stejně jako jiní ptáci i jeřábi létají v hejnech (ve skupině). Zmíním se o tom, že se jeřábi rádi potápějí do vody a loví si k jídlu ryby. Při potápění vydávají zvuk „*túúú*“, někdy se proto říká, že jeřábi troubí.
3. Postavíme se na elipsu a zahrajeme si na jeřáby, kteří se snaží ulovit rybu.
4. Ruce použijeme jako křídla, kterými budeme mávat. S každým potopením hlavy *pod vodu*, zatroubíme.
5. Po skončení se vrátíme na elipsu. Dětem povím, že teď je čeká příběh O jeřábovi, kterého jsme viděli na obrázku.

Učíme se:

1. Přečtu dětem příběh O jeřábovi a jeho hejnu. Během čtení vysvětlím, že slovo *krást* znamená vzít si něco, co není naše, od někoho, kdo nám to nedovolil.
2. Po dočtení se děti zeptám: „*Myslíte si, že byste měli ostatním krást věci?*“, „*Líbilo by se Vám, kdyby Vám někdo vzal něco, na čem jste pracovali?*“, „*Měli byste se kamarádit s někým, kdo Vás navádí dělat věci, které se nedělají?*“
3. Navodím dětem situaci, kdy máme jarmark a někdo nám ukradne všechny naše výrobky.

Reflexe:

1. Požádám děti, ať si vzpomenou na své kamarády. „*Proč je máte rádi?*“
2. Přesuneme se ke stolečkům, kde každý nakreslí svého nejlepšího kamaráda.
3. Nakreslené postavy děti vystříhnou nalepíme na černou čtvrtku formátu A3.
4. Výslednou koláž vystavíme do šatny.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Na elipse čekala na děti otevřená knížka, s obrázkem jeřába. Děti byly zvědavé, hned si začaly knihu prohlížet. Po společném přivítání se děti samy ptaly, proč je na elipse kniha. Děti jsem seznámila s plánem dnešní aktivity. „*Čeká nás příběh O jeřábovi. Víte vůbec, jak jeřáb vypadá?*“ Ukázali jsme si jeřába na obrázku v knížce. Řekli jsme si, jaký má zobák, křídla, jak lítá - co to znamená, když lítá v hejnech, jak loví ryby a že u toho vydává zvuk, jako když se troubí. Děti se aktivně zapojily do hry na jeřáby - *lítaly* a *troubily*. Aktivita byla

doprovázena smíchem. Příběhu děti bedlivě naslouchaly. V průběhu čtení děti odpovídaly na doplňující otázky. Postřehla jsem, že děti reagují podstatně aktivněji, než např.: u aktivity 2 - Ptáček Sinta. Na otázku „*Dovedly byste děti vysvětlit, proč jeřáb bílý hledal hejno a proč se mu asi nelíbilo, že je sám?*“, děti odpověděly: „*Mě by se to taky nelíbilo.*“, „*Byl bych pak smutný a byl bez přátel.*“ Zaujala mě odpověď dvou dětí na otázku „*Co udělal jeřáb bílý?*“, „*Šel krást, nebo ne?*“, „*Co byste udělaly vy?*“ „*Představte si, že nemáte žádné kamarády, ani jednoho, a teď vám ostatní děti řekly, že vás vezmou mezi sebe, jen když někde něco ukradnete.*“, „*To je opravdu těžké rozhodování,*“ odpověď byla: „*Já bych se zeptal, jestli si ryby můžu vzít*“, „*Já by řekl, že je teda ukradnu, ale pak bych je sehnal jinak.*“ Líbilo se mi, jak děti reagovaly a přemýšlely.

Děti by krádež trestaly zavoláním policie, nebo *vynadáním zlodějovi*. Když jsem se děti zeptala „*Co byste dělaly, kdybyste viděly zloděje?*“ řekly mi: „*Vynadal bych mu.*“, „*Dal bych ho do hladomorny.*“ Děti věděly, že dobrý kamarád je ten, který nekrade, nenavádí nás ke špatnostem. Po přečtení jsme si s dětmi ještě jednou zrekapitulovali, co jsme se v příběhu dozvěděli. Děti věděly, že krást znamená vzít si něco bez zeptání. Krást by se nemělo. Ten, kdo nás navádí ke špatnostem, není kamarád ani dobrý člověk. Na otázku „*Vzpomeňte si děti na své kamarády, proč je máte rádi?*“, děti odpovídaly: „*Protože nekradou*“, „*Protože nemluví sprostě.*“, „*Protože jsou hodní.*“ Po diskusi jsme se přesunuly ke stolečkům, kde každý dostal papír formátu A5. Úkolem bylo na papír nakreslit svého nejlepšího kamaráda, vystříhnout ho a nalepit na společnou koláž., Koláž jsem vystavila do šatny k *fotografiím* rodiny.

Na společné koláži se jedno dítě z třídního kolektivu objevilo několikrát. Vzhledem k tomu, že znám sociální klima a vztahy ve třídě, mě to překvapilo. Chlapec je v kolektivu nejstarší, pro spoustu dětí je *vzorem*. Dle mého úsudku, tento fakt velmi ovlivnil volbu ostatním dětí.

Při volné hře dětí na dvorku MŠ, jsem postřehla jednu věc. Kluci často hrají hru *na policisty a zloděje*. Dnes se dlouho dohadovali, kdo bude mít roli zloděje. Nikdo z dětí nechtěl mít roli toho, kdo krade.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	částečně splněno
COSV2:	částečně splněno

4.18 5. Kapitola Aktivita 18

(viz Příloha č. 18)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této aktivity děti porozumí, že za peníze si můžeme nakoupit různé věci. Jednak to, co potřebuje, ale i to, co chceme.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Poznávání pravidel společenského soužití.
COSV2:	Seznámení se světem lidí, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije.
COSV3:	Dítě získá schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci.

Rámcová činnost: Práce ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Aflatounovy mince různých hodnot, dvě nákupní tašky, předměty pro trh, bílé papíry, pastelky.

Doba trvání: 50 minut

PŘÍPRAVA:**Začínáme:**

1. Setkáme se na elipse. Dětem vysvětlím, že si zahrajeme hru *Na hledače*. Všichni odejdou do šatny, mezitím schovám po třídě aflatouní mince.

2. Děti dostanou instrukce: Každý může najít tři penízky. Kdo najde, tři penízky, odejde si sednout na elipsu.
3. Během aktivity, kdy děti hledají mince po třídě postavím z molitanových kostek stánek.
4. Až všechny děti najednou peníze, řekneme si, jaké různé hodnoty peněz mohly najít.

Učíme se:

1. Rozdělím děti na dvě družstva.
2. Každé družstvo bude mít jednoho kapitána, který bude určovat, kdo půjde nakoupit.
3. Obě družstva si prohlédnou stánek, kde budou předměty rozdělené označením. Některé zboží je možné si zakoupit za jeden Aflatoun, jiné za dva Aflatouny, zbylé za tři Aflatouny.
4. Každé družstvo rozdělí své mince, do hromádek, podle hodnoty.
5. Oznamím dětem, že si zahrajeme hru *Na nákup*. Já bude v roli prodavače. Každé z dětí bude mít za úkol koupit jeden z předmětů.
6. Kapitán týmu má za úkol dohlížet na střídání dětí, chodících nakupovat.
7. Každá skupina dostane nákupní tašku, do které bude dávat zakoupené zboží.
8. Požadavky na nákup sestavím podle nabízených předmětů a věku nakupujícího. Např.: „*Kup něco, co stojí dva Aflatouny.*“, „*Kup něco, co je černé.*“, „*Kup něco co je měkké.*“
9. Po vystřídání všech dětí v roli nakupujícího, každé družstvo vyrovná předměty, které si v průběhu hry zakoupilo. Zeptám se dětí: „*Co ze zakoupených předmětů, můžeme zařadit do věcí, které potřebujeme?*“, „*Které předměty můžeme zařadit mezi ty, které chceme?*“
10. Každé družstvo spočítá, kolik aflatouních peněz jim zbylo.

Reflexe:

1. Připomenu dětem, že za mince si nakupujeme jak věci, které potřebujeme (jídlo a oblečení), tak věci, které chceme (čokoládu, hračky).
2. Vysvětlím, že peníze jsou zdroj a musíme moudře uvažovat, když je chceme použít. Řeknu dětem, že peníze by jsme měly utrácet s rozvahou a rozmyslem.

Věci, které potřebujeme, jsou důležitější než cokoli jiného, a když nakupujeme, měli bychom se moudře rozhodovat, za co naše peníze utratíme.

3. Přesuneme se ke stolečkům, kde každý dostane bílý papír. Děti budou mít za úkol nakreslit, co by si koupily za ušetřené aflatouní peníze.
4. Obrázky dětem podepíšu. Děti je uloží do aflatouní krabice.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Při dnešní aktivitě byly děti klidné. Obávala jsem se, že jejich koncentrace bude ovlivněna *hračkovým dnem*, který se koná každý poslední den v měsíci. Děti si do MŠ mohou přinést hračku a v průběhu dne si s ní hrát. Hra na hledání mincí děti motivovala k dalším činnostem. V šatně děti čekaly v tichosti a napětí - těšily se, až budou moci jít mince hledat. Sama jsem vytvořila dvě družstva. Zastoupení kapitánů družstev, bylo tvořeno předškoláky. Kapitáni brali svou roli velmi zodpovědně. Každý člen družstva, který byl vyslán do *obchodu*, dostal nákupní tašku a určitý obnos aflatouních peněz. Líbilo se mi, jak zodpovědně k tomu přistupovali. Předškoláci se vžili do role někoho, kdo vede družstvo. Během celé aktivity jsem děti nemusela tišit, ani nabádat k pozornosti. Ten, kdo šel nakupovat, dlouze a s rozvahou vybíral předměty. Mince opatrně vkládal do aflatouní pokladničky. Podle věku dětí, které šly nakupovat, jsme zadávala úkoly, např.: „*Kup něco, co je černé a stojí to jednu aflatouní minci.*“, „*Kup něco, co stojí dvě aflatouní mince a je to měkké.*“, „*Kup něco, co se třpytí.*“ Domnívám se, že i to byl důvod, proč děti předměty vybíraly s tak velkou rozvahou. Po nakupování jsem se děti ptala, co všechno si můžeme koupit. Dále jsme se ptala: „*Jaký je rozdíl v tom, když si kupujeme to, co potřebujeme a to, co chceme.*“ Děti si pamatovaly, že věci, které potřebujeme jsou pro náš život důležité. Pokládala jsem otázky: „*Kdybyste si za zbylé aflatouní peníze měly koupit maso k večeři, nebo dobrotu, na kterou máte chuť, co si koupíte?*“, „*Kdyby venku začalo sněžit, koupíte si spíš rukavice, nebo plavky?*“ Děti reagovaly bezchybně, každý prvotně myslel na potřeby, sekundárně na naše. Otázkou k zamyšlení zůstává, jak by děti reagovaly v praxi.

Po přesunu ke stolečkům děti aktivně začaly kreslit, co by si koupily za zbylé peníze. Před touto aktivitou jsem dětem řekla: „*je na Vás, děti, jestli byste koupily něco pro sebe, pro ostatní, nebo pro někoho, kdo potřebuje naši pomoc.*“ Jedna holčička nakreslila *kroket*,y pro rodinu k večeři, druhá krmení pro králíky. Některé z dětí, by si rády koupily hračku. Jedna holčička nakreslila hračky a knížky pro děti do školky. Oceňuji, jak jsou děti citlivé a empatické. Myslí nejen na rodinu, ale i na přátele a

zvířata kolem sebe. Aktivita na kreslení nebyla náročná, po dokončení děti výtvar vhodily do aflatouní krabice a mohly si jít hrát.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	částečně splněno
COSV3:	splněno

4.19 5. Kapitola Aktivita 19

(viz Příloha č. 19)

Cíle aktivity:	
CA1:	V rámci této aktivity děti pochopí, jak je důležité sdílení, šetření a utrácení.
CA2:	Procvičí se v rozhodování při utrácení peněz.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých životních situací..
COSV2:	Rozvoj jemné motoriky.
COSV3:	Získání relativní samostatnosti.
COSV4:	Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním dětem.

Rámec činnosti: Práce ve třídě, učitel a celá skupina, učitel a jednotlivec.

Potřebný materiál: Aflatounovy mince různých hodnot, cedule s nápisem „Na prodej“, kopie omalovánek ŠETŘIT, UTRÁCET a SDÍLET, pastelky, předměty pro prodejní stánek, obrázek veselého a smutného obličeje, dopis pro rodiče.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Před hodinou vytvořím prodejní stánek. Ke každému předmětu přidělím cenu (např.: 1 Aflatoun, 2 Aflatouny apod.). K předmětům přidám ceduli s nápisem „Na prodej.“
2. Ne elipse dětem povím, že při dnešní aktivitě budou používat Aflatounovy mince. Zopakuji s nimi hodnoty mincí.
3. Každý dostane pět mincí.
4. Každý si ze stánku bude moci vybrat jeden předmět, který si zakoupit. Vysvětlím dětem, že každý předmět má svoji stanovenou cenu. Děti se mohou rozhodnout, jestli utratí všechny mince, nebo nějaké ušetří. Pokud si někdo z dětí bude chtít zakoupit „dražší“ předmět, navrhnou možné řešení. Děti si dle vlastního uvážení mohou mince mezi sebou půjčovat.
5. Já budu prodavač. Nechám děti postavit do řady. Jeden po druhém si vyberou předmět ze stánku.

Učíme se:

1. Kdo si *koupí* předmět, vrátí se na elipsu, kde počká na zbytek. Vzájemně si děti ukáží, co si zakoupily. Vysvětlím, že to, co právě dělaly, se nazývá „utrácení“. Tedy používání peněz k nakupování. Zeptám se: „*Kdo utratil všechny mince?*“, „*Kdo si nějaké ponechal?*“
2. Požádám děti, kterým nějaké mince zbyly, aby je vrátily do společné pokladničky. Vysvětlím, že když si ukládají peníze do pokladničky, tak to znamená „šetření“.
3. Zeptám se: „*Kdo se rozdělil o své mince s někým jiným, aby si mohl koupit dražší věc?*“
4. Seznámím děti s pojmem *půjčování peněz*. Připomeneme si, co jsme se naučili o půjčování svých oblíbených předmětů/hraček, kdy jsme četli příběh o Mravencovi a Luční kobylce.
5. Na jednu stranu třídy dám smutný obličej, na druhou veselý obličej. Dětem vysvětlím, že budu ukazovat různé obrázky a říkat věty. Pokud si budou myslet, že věta, kterou říkám, je pravdivá, půjdou k veselému obličej. Pokud tomu bude naopak, půjdou k smutnému obličej.

6. Ukážu dětem obrázky k utrácení šetření a půjčení peněz. Obrázky doplním o otázky: „*Co vidíte?*“, „*Co ta postava dělá?*“
7. Po ukončení aktivity se děti přesunou ke stolečkům. Každý dostane ilustraci jedné ze situací k vymalování. Ilustrace uložíme do aflatouní krabice.

Reflexe:

1. Po uložení ilustrací do aflatouní krabice, se na elipse děti zeptám: „*Co jste si koupili?*“, „*S kým jste nakupovaly?*“
2. Dalším tématem bude *šetření*. Zeptám se: „*Už jste si někdy šetřili peníze/mince?*“, „*Na co jste si šetřili?*“, „*Kolik jste ušetřili?*“, „*Rozdělili jste se s někým o peníze?*“ *S kým a proč?*“
3. Na závěr se děti zeptám: „*Víte, za co doma utrácí peníze rodiče?*“, „*A na co šetří?*“
4. Děti dostanou dopis pro rodiče.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Stánek/obchod s předměty *na prodej* jsem připravila před společným setkáním na elipse, v době, kdy děti svačily. Byly zvědavé a chodily se dívat, co připravuji. Dnes bylo 19 dětí. V praxi jsem si ověřila, že čím je počet dětí ve skupině vyšší, je práce s dětmi časově náročnější. Po společném pozdravení, děti sami vytušily, co bude následovat - hra na obchod. Ptaly se mě „*Kdy už budeme chodit nakupovat?*“, bylo tedy celkem těžké jim vysvětlit pravidla. Tj.: každý má určité peníze, za které si může něco koupit. Pokud ale, bude něco stát více, než mají, mohou si předmět koupit společně s kamarádem, nebo si od někoho peníze půjčit. Děti velmi rozvážně vybíraly předměty k zakoupení. Vžily se do role nakupujícího. Děti, které už měly nakoupeno seděly na elipse, počítaly zbylé peníze a prohlížely si své zakoupené předměty. Jeden chlapeček půjčil všechny své peníze, až mu nezbylo na vlastní nákup. Když jsem se dětí ptala „*Co jste teď dělaly?*“, děti věděly, že nakupovaly. Pár dětí dokonce použilo spojení „*utrácely peníze*“. S dětmi jsem si začala povídat o tom, za co utrácely teď, při *nákupu*. Za co utrácí jiní lidé a za co třeba utrácí jejich rodiče. Překvapila mě velmi vyspělá odpověď jednoho chlapečka: „*Máma utrácí za potřeby a taky za to, co chce, to jsou třeba náušnice.*“

Zeptala jsem se dětí, co se stane s penězi, které neutratíme. Mladší děti reagovaly „*Uložíme je do peněženky*“, „*Dáme je do kasičky.*“ Starší děti pak použily slovo „*ušetříme si je*“. Na otázku, jestli si někdo šetří peníze, mě překvapilo, že skoro nikdo

nezareagoval. Pouze jedna holčička, si šetří společně se svým starším sourozencem. Na otázku „*Co byste si koupily za ušetřené aflatouní peníze?*“, se mi dostaly nejčastěji odpovědi typu: hračku, letadlo, auto. Děti by ušetřené peníze chtěly nejraději utratit. Jedno z dětí řeklo, že by si přálo domácí zvířátko, poté by šetřilo na krmení pro něj. Udivilo mě, že takto nereagoval nikdo z dětí předškolního věku, ale čtyřletý chlapec.

Dětem ukázala jednotlivé obrázky - holčička platí v obchodu, maminka se synem nese peníze do banky, maminka dává svému dítěti penízek, děti si půjčují hračky, děti si kupují zmrzlinu, apod. Na jednu stranu třídy jsem dala smutný obličej, na druhou veselý obličej a seznámila děti s pravidly hry. Pokud řeknu pravdivou větu, půjdou k veselému obličejí a naopak. Po přesunutí ke stolečkům, děti mohly vybrat jednu z různých variant omalováněk. Děti pracovaly precizně. Některé z vlastní iniciativy obrázků vystřihly, či dozdobily.

Ráda bych dodala, že děti braly hru na nakupování velmi reálně. Myslely si, že zakoupené předměty si budou moci nechat. Jedna holčička se rozplakala, protože plánovala *zakoupený* náramek věnovat své babičce.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno
COSV4:	částečně splněno

4.20 5. Kapitola Aktivita 20

(viz Příloha č. 20)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této aktivity děti učiní společné rozhodnutí, zda a jak šetřit či utratit své vydělané peníze.

CA2:	Připraví se na jarmark, kde budou prodávat své výtvary.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat situaci
COSV2:	Rozvoj schopnosti pohybovat se ve společenství ostatních lidí.
COSV3:	Poznávání pravidel společenského soužití.
COSV4:	Rozvoj schopnosti spolupracovat, spolupodílet se.
COSV5:	Osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (čísla)

Rámcová činnost: Práce ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Materiály na jarmark, tabule, tužky/pastelky, barevné papíry, vybarvené omalovánky z předešlé aktivity.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Požádám děti, aby z Aflatounovy krabice vzaly obrázky, které vybarvily v předešlé aktivitě.
2. Posadíme se na elipsu, kde si postupně ukážeme ilustrace. Děti budou říkat, co je na obrázku, jestli jde o půjčování, utrácení, nebo šetření peněz.

Učíme se:

1. Připomeneme si, že na konci naší cesty s Aflatounem bude výjimečná akce - jarmark, na který jsou zváni jejich rodiny, kamarádi.
2. Vysvětlím dětem, že během této akce si také zkusí vydělat opravdové mince. Po jarmarku budou moci vydělané peníze utratit.
3. Aby jsme předešli možnému nepochopení, navrhnou tři různé možnosti - jednu na sdílení, jednu na utrácení a jednu na šetření. Například: „*Každý si vezme pár penízků domů a bude si na něco šetřit.*“, „*Koupíme jídlo pro králíky, pejsky do útulku nebo zvíře do zoo.*“, „*Koupíme si dort a další dobroty.*“ Ke každému z návrhů nakreslím obrázek.
4. Řeknu dětem, že je na nich, jak se společně rozhodnou.

5. Každý si vezme aflatouního maňáska z dřívějších aktivit. Umístí ho k variantě, pro kterou se rozhodl.
6. Závěrem vybereme tu možnost, pro kterou se rozhodne nejvíce dětí.
7. Zeptám se dětí, jestli si pamatují, jak jsi si hrály na malý obchod a následně spolu šli do velkého obchodu. Nyní budeme všichni prodavači, prodávat budeme naše výrobky. Vydělané peníze si nikdo nebude odnášet sebou, ale budou společné pro celé oddělení.
8. Požádám děti, aby mi pomohly připravit prostory pro jarmark. Vyzdobily prodejní stánek, vytvořily pozvánky na jarmark, připravily výrobky k prodeji apod.
9. Rozdělím děti do skupinek, kdy každá skupinka bude mít na starost jeden ze stánků. Jedno z dětí, bude mít roli pokladníka, druhý bude zboží nabízet, třetí podívat apod.

Reflexe:

1. Po vyzdobení prostoru jarmarku se setkáme na elipse.
2. Každý, kdo bude mít plyšového Aflatouna v ruce, bude mít prostor odpovědět na otázky: „*Jak myslíte, že se jarmark vydaří?*“, „*Myslíte si, že vše prodáme?*“, „*Že se najde někdo, kdo si něco zakoupí?*“, „*Jste zvědaví, jak to dopadne?*“

REALIZACE A HODNOCENÍ: Ráno jsem se skupinkou dětí upekla dva koláče, které budeme odpoledne prodávat na jarmarku. Dnešní elipsa byl první den po Velikonocích, kdy jsme se s dětmi viděli. Mezi dětmi, kolovalo jako *mluvící předmět*, vykoledované vajíčko. Po krátkém povídání jsem dětem řekla, že naše cesta s Aflatounem bude pomalu končit - pro rekapitulaci jsem se dětí zeptala: „*Kdo je to ten Aflatoun?*“, „*Odkud přišel?*“ Aktivita pokračovala rozborem omalovánek z předešlého dne. Děti si vzaly obrázek, jejich úkolem bylo popsat, co se na obrázku odehrává. Následně jsme mezi děti nadhodila téma „*Co s vydělanými penězi uděláme?*“, po položení otázky jsem dala dětem na výběr: utratit za dobroty, postarat se o králíka, peníze si rozdělit a vzít domů. Ohromilo mě, že některé děti si myslely, že peníze z jarmarku si budou rovnou dávat k sobě, budou jejich. Vysvětlila jsem, že se jedná o společné peníze. Záleží na nás, jak se rozhodneme s nimi naložit.

Děti měly maňáska z první aktivity, přiřadit k obrázku varianty, pro kterou se rozhodly. Po třídě nastal chaos, který mě donutil změnit plán aktivity. Děti se přesunuly ke stolečkům, kde začaly tvořit společný plakát „*Náš jarmark*“. Já jsem „*hlasování*“,

přesunula do prostor šatny, kam děti chodily jednotlivě. Cením si, jak některé děti uvažovaly, např.: „*No, kdybych dostal peníze od mámy, tak si je uložím, ze sladkostí bych měl kazy a králík je naše zvíře a je potřeba se o něho postarat.*“ Výsledné hlasování skončilo překvapivě. Nejvíce dětí (6), se rozhodlo za vydělané peníze koupit krmení pro králíka, 5 dětí by si peníze nejraději rozdělily a odnesly domů, 3 děti by si koupily sladkosti. Nejmladší děti z kolektivu, dvouleté, se hlasování neúčastnily.

Děti tvořily plakát formou koláže. Kdo měl hotovo, otiskl žlutě svou ruku na obrys velkého Aflatouna. Měla následovat reflexe - jak se děti těší na jarmark apod., ale po výtvarné činnosti šly děti automaticky do šatny, chystat se na pobyt venku.

Po odpočinku šly ze svačiny děti rovnou do šatny, převlékly se. Na dvorku školky na ně čekaly připravené aktivity a prodejní stánky (vytvořené z laviček). Děti se automaticky vžily do role prodavačů a prodávaly vystavené zboží svým rodičům. Nebyly stanovené žádné ceny, bylo na rodičích, jak výrobky ocení. Ponoření dětí do role prodavače bylo hluboké, některé z dětí dokázaly prodávat přes 60 minut. Celá akce se konala v prostorách školního dvorku. Před školkou byl vedle branky vyvěšený společný plakát a Aflatoun. Počasí, které jsem vnímala jako ohrožující faktor, se vydařilo. Na jarmark přišel i chlapeček s maminkou, který během dne v MŠ chyběl. Cením si účasti rodičů, i širší rodiny (sourozenci, babičky, dědečkové). Dle reakcí se domnívám, že děti si jarmarku užily a prodaly skoro všechno zboží.

Závěrem bych zmínila obavu, která mě v průběhu jarmarku doprovázela. S dětmi jsme si nestihly rozdělit role - kdo bude prodavač, kam se budou dávat vydělané peníze apod. Děti mě překvapily svou pohotovostí, akčností, ponořením do role. Realizace jarmarku pro mě byla nová zkušenost. Do budoucna se poučím z drobných realizačních chyb.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	částečně splněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno

COSV4:	částečně splněno
--------	------------------

4.21 5. Kapitola Aktivita 21

(viz Příloha č. 21)

Cíle aktivity:	
CA1:	Během této aktivity budou děti sdílet své zážitky ze včerejšího jarmarku.
CA2:	Děti vyrobí aflatouní odznaky pro sebe i rodiče.
CA3:	Uzavřou své zážitky s programem Aflatoun.
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění).
COSV2:	Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování).
COSV3:	Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se).
COSV4:	Osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (čísla).

Rámec činnosti: Práce ve třídě, učitel a celá skupina.

Potřebný materiál: Vybrané mince, aflatouní pokladnička, plyšák Aflatoun, bílé papíry, spínací špendlíky, nůžky, pastelky/fixy, lepicí páska.

Doba trvání: 60 minut

PŘÍPRAVA:

Začínáme:

1. Sejdeme se s dětmi na elipse, kde na koberečku budou vybrané peníze a plyšák Aflatouna.
2. Zaspíváme si aflatouní píseň.

Učíme se:

1. Úkolem dětí bude roztřídit vydělané peníze podle hodnoty.
2. Připomeneme si s dětmi, jak se předchozí den rozhodly s vydělanými penězi naložit.
3. Děti seznámím s plánem do budoucna. Až se zlepší počasí podnikneme společně výlet do zverimexu, kde nakoupíme něco pro naše králíky.

Reflexe:

1. Každé z dětí bude mít prostor odpovědět na otázku : „*Co se ti líbilo na aflatouním jarmarku?*“
2. Děti si rozdají papíry, s využitím obrysu své ruky, budou moci ztvárnit postavu Aflatouna.
3. Postavu vystříhnou. S moji pomoci k ní připevníme spínací špendlík. Tím nám vznikne aflatouní odznak.
4. Všem dětem závěrem poděkuji, že přijaly Aflatouna do naší školky, hrály si s ním a objevovaly.

REALIZACE A HODNOCENÍ: Postřehla jsem, že ještě před zahájením aktivity, si děti začaly povídat o včerejším jarmarku. Při svačině diskutovaly o tom, která maminka si co koupila, kdo z dětí co prodal apod. Po společném setkání na elipse, jsme si na úvod zazpívaly aflatouní píseň. Zeptala děti „*Co se to milé děti, dělo včera odpoledne?*“ (jarmark), „*A jak to probíhalo?*“, „*Co jsme si tam vydělali?*“ (peníze), „*A jak jsme se rozhodly s penězi naložit?*“ Dalším z úkolů, bylo rozdělit vydělané peníze podle hodnoty. Ocenila jsem spolupráci dětí. Jedna holčička hlídala papírové peníze, jeden chlapec sbíral dvacetikoruny, druhý desetikoruny apod. Děti byly vydělanými penězi fascinované. Obdivovaly jednotlivé hromádky peněz. Děti jsem seznámila s informací, že jakmile bude venku více slunečné počasí, vydáme si společně do zverimexu, kde nakoupíme krmení pro naše králíky. Děti reagovaly s nadšením. Následně jsem se děti zeptala „*Co se Vám, broučci, líbilo na jarmarku nejvíce?*“ Mluvil ten, kdo měl v ruce plyšového Aflatouna. Děti odpovídaly: „*Líbilo se mi nakupovat*“, „*Bavilo mě, že jsem si mohl hrát na dvorku.*“, „*Měla jsem radost, že jsem si mohla koupit růžičku.*“, „*Nejvíc mě bavilo prodávat zápichy do květníků.*“, „*Mě bavilo zatloukat hřebíky a házet míčky.*“

Podle přípravy jsme se měly přesunout ke stolečkům a vyrábět aflatouní odznaky pro sebe i rodiče. Děti byly velmi roztěkané, jejich pozornost ovlivnilo slunečné počasí. Proto jsem děti naposledy poprosila o pozornost, vzala si plyšového Aflatouna do ruky a řekla jim: „*Dnes tu s námi byl Aflatoun naposledy. Byl moc rád, že tu s námi mohl být, kamarádit se s námi, společně si hrát, vyrábět, zpívat a objevovat svět. Moc se mu líbil jarmark i to, jak jste se, milé děti, rozhodly s vydělanými penězi naložit. Nyní je na čase, aby Aflatoun zase odletěl do jiné školky a poznával nové kamarády.*“ Děti na rozloučenou Aflatounovi zatleskaly a odešly do šatny.

Vydělané peníze jsme s dětmi na elipse nepočítaly. O poledním klidu, kdy menší děti spí, jsem s předškoláky peníze počítala. Celkově jsme si na jarmarku vydělali 1 162 Kč.

Hodnocení cílů:

Cíle aktivity:	
CA1:	splněno
CA2:	splněno
CA3:	nesplněno
Cíle osobnostní a sociální výchovy:	
COSV1:	splněno
COSV2:	splněno
COSV3:	splněno
COSV4:	částečně splněno

5. STÁŽ V PORTUGALSKU

V rámci školení Aflatoun, jsem měla možnost účastnit se zahraniční stáže do Portugalska. Rozdíly byly patrné v prostředí, složení dětí ve skupině i přístupu vyučujícího. Celkem dvanáct učitelek z České republiky tak navštívilo tři portugalské, mateřské školy, které vyučují finanční gramotnost v mezinárodním projektu Aflatoun.

Osobně musím říci, že stáž mi byla velice přínosnou. Každá z mateřských škol, které jsme navštívili se podstatně lišila. Ať šlo o prostředí, skupinu dětí tak i přístup vyučujícího. Všechny školy byly státní, avšak každá zcela odlišná. Portugalské děti nosí v mateřských školách buď uniformy, nebo zástěry. Každý učitel má k dispozici asistenta pedagoga, který je hlavnímu učiteli nápomocný a dohlíží na děti.

V Portugalsku má každý z učitelů k dispozici pouze anglický originál, podle kterého aktivity dětem představuje v rámci možností svých, ale i školních a kulturních. V rámci finanční gramotnosti si děti šetří do kasiček. Často jsou pořádány charitativní akce pro děti i osoby, které pomoc potřebují. V jedné mateřské škole děti pěstovaly zeleninu, kterou prodávaly rodičům na trhu. V druhé školce si děti šetřily peníze do kasičky, aby si koupily jízdenku a letenku z Porta do Lisabonu, kde navštívily zoologickou zahradu. Děti získávaly peníze za drobné domácí práce, výpomoc, ale šetřily si i peníze, které dostaly k narozeninám, svátkům apod. Učitelky mateřských škol říkaly, že na severu Portugalska absolvovaly několikadenní seminář/školení o finanční gramotnosti. Všichni účastníci dostali skripta, avšak bylo volně na nich, jak se skripty naloží, jak finanční gramotnost v MŠ uchopí. Já osobně jsem velmi vděčná společnosti AISIS, která se velmi aktivně snaží o prosazení programu finanční gramotnosti Aflatoun do mateřských škol v České republice.

Celkově ve mně stáž zanechala rozporuplné pocity. Načerpala jsem novou inspiraci. Mateřská škola staršího typu byla charakteristická vysokou návštěvností dětí z rodin přistěhovalců, byla více emočně laděná, více se zajímala o potřeby dětí a vše přizpůsobovala jejím potřebám. Oproti tomu na druhé straně mateřské školy, které oplývají novotou, jsou finančně nákladnější, navštěvují děti z vyšších společenských vrstev. Důraz je kladen na ukázněné, vzorové chování, jednání a vystupování. Uspokojení potřeb dětí ustupuje do pozadí.

6. ZÁVĚRĚČNÉ HODNOCENÍ

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit a realizovat a vyhodnotit program osobnostní a sociální výchovy a finanční gramotnosti v mateřské škole.

V rámci programu jsem vycházela z *Pracovní verze manuálu Aflatot*, na jejímž vzniku české verze, se jako člen realizačního týmu podílím.

Prioritně byl program určen pro děti předškolního věku. Třída, ve které byl program realizován, je heterogenní. Aktivit se tak účastnily všechny děti. Dětem mladším 4 let jsem se snažila aktivity přizpůsobit. Zjednodušit zadání úkolu, pokládat stručnější otázky přiměřené věku aj.

Celý program obsahuje 21 aktivit. Téma finanční gramotnosti bylo dětem postupně představováno. Snažila jsem se program zprostředkovat od obecnějšího, ke konkrétnějšímu. Primárně jsme s dětmi poznávali sami sebe – svou osobnost, spolupracovali jsme s rodinou, kterou jsme lépe poznali. Nakonec jsme se věnovali finanční gramotnosti, kdy se děti učily zacházet s penězi – jejich hodnotou. Program byl realizován přesně 5 týdnů. Program byl prodloužen z důvodu událostí, jež neodmyslitelně patří do chodu MŠ – oslavy narozenin dětí. Osobně si myslím, že by program mohl být delší. Některé z aktivit by uvítaly větší časovou dotaci. V průběhu projektu na sebe navazovaly, či na sebe odkazovaly. Tím byl na děti vytvořen celkem velký nátlak, kterého si jsem plně vědoma. Děti denně plnily úkoly od Aflatouna, získávaly nové informace.

Děti si v průběhu programu uvědomily svoji důležitost, uvědomily si, že jsou součástí své rodiny. Spousta dětí se dozvěděla nové informace o členech své rodiny (např.: oblíbená jídla členů rodiny, detaily o zaměstnání rodičů apod.). V průběhu došlo i k ujasnění, co je to přátelství, mezi kým probíhá a kde. Poslední kapitoly byly zaměřeny na oblast finanční gramotnosti. Děti měly být seznámeny s tím, odkud pochází peníze, jakou mají hodnotu. Některé děti se naučily, jiné upevnily, proces nakupování. Získané dovednosti si následně děti vyzkoušely a ověřily v praxi – při nákupu. Děti se seznámily s tím, jak se dají peníze vydělat (je potřeba vynaložit jisté úsilí, něco vyrobit a teprve až pak je možné to nabízet k prodeji) a v rámci hlasování rozhodly, jak s vydělanými penězi naloží.

Programu se aktivně účastnila většina dětí z celé skupiny, což mě potěšilo. Vypozorovala jsem, že starší děti, zejména ty předškolní, pomáhaly při plnění úkolů dětem mladším 4 let. Předškolní děti byly v rolích rádců a průvodců. Byla jsem velmi ráda, že se mezi dětmi posilují sociální vztahy.

Velmi si cením zapojení rodičů do programu. Rodiče plnily zadané úkoly, i přesto, že nebyly povinné. Za vstřícný přístup rodičů jsem velice ráda. Domnívám se, že spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou je součástí úspěšného vedení - výchovy dětí.

Zpětnou vazbou mi poskytly samy děti, kdy se zvědavě ptaly, kde je Aflatoun, co dělá, kdy za námi zase přijde.

V poslední aktivitě jsem dětem slíbila výlet do zverimexu viz. příloha č. 22. Děti za vydělané peníze koupily krmivo pro králíky.. Výlet se uskutečnil, s menší časovou prodlevou. Nekonal se bezprostředně po skončení programu. Zpětnou vazbou pro mě bylo zjištění, že i po delší pauze si děti pamatovaly, kdo je Aflatoun a co s ním prožily. Děti si pamatovaly i to, jak se rozhodly s vydělanými penězi naložit - koupit krmivo pro králíky, které máme v králíkárně na dvorku v areálu MŠ. Cesta do zverimexu proběhla bez problémů. Děti se chovaly ukázněně nejen v dopravních prostředcích, ale i v prostorech nákupního centra Plaza Liberec.

Program, který jsem v praxi ověřovala ukázal, jak je důležité podporovat osobnostní a sociální výchovu a rozvoj finanční gramotnosti v mateřské škole. Program oslovil i ostatní kolegyně, které se mohly inspirovat aktivitami v MŠ. Společně chceme zapracovat na zařazení aktivit do ŠVP naší mateřské školy. Budu ráda, když má bakalářská práce bude inspirací pro další učitelky MŠ.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. AISIS, kol., 2014. *Pracovní verze manuálu Aflatot*. Kladno.
2. BEČVÁŘOVÁ, Z., 2010. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-221-8
3. FINCHOVÁ, K., SZOBIOVÁ, E., 2007. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí - náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-323-9
4. KOLLARIKOVÁ, Z., PUPALA, B., edc., 2001. *Předškolní a primární pedagogika, Předškolská a elementární pedagogika*. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-585-7
5. MERTIN, V., GILLNEROVÁ, I., 2003. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*, Praha: Portál, ISBN: 978-80-7367-627-8
6. VAGNEROVÁ, M., 2000. *Vývojová psychologie - Dětství, dospělost, stáří*. 1.vyd., Praha: Portál, ISBN: 80-7178-308-0
7. VALENTA, J., 2013. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Grada, ISBN: 978-80-247-4473-5

8. INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. GOŠOVÁ, V., 2011. Kurikulární reforma. In: *RVP, Metodický portál a inspirace učitelů* [online]. Aktualizováno 11. 04. 2011 [vid. 25. 04. 2015]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kurikul%C3%A1rn%C3%AD_reforma
2. GOŠOVÁ, V., 2011. Kurikulum. In: *RVP, Metodický portál a inspirace učitelů* [online]. Aktualizováno 11. 04. 2011 [vid. 25. 04. 2015]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kurikulum
3. KOLÁŘ, J., NEHYBA, J., LAZAROVÁ, B., 2011. *Osobnostně sociální rozvoj - o významu pojmu optikou pedagogického diskursu. In T. JANÍK, P. KNECHT, & S. ŠEBESTOVÁ (Eds.), Smíšený design v pedagogickém výzkumu: Sborník příspěvků z 19. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu. (s.349-355). Brno: Masarykova univerzita. [online]. [vid. 10. 05. 2015]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/capv2011/sbornikprispevku/kolarnehybalarova.pdf>*
4. KURIKULÁRNÍ, 2009. In: *Slovník cizích slov* [online]. Aktualizováno 03. 12. 2009 [vid. 25. 04. 2015]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kurikularni>
5. ROZUMÍME PENĚZŮM, AISIS: *Semináře pro pedagogy MŠ* [online]. 2014 [vid. 05. 05. 2015]. Dostupné z: <http://www.rozumimepenezum.cz/seminare/seminare-pro-pedagogy-ms/>
6. VÝZKUMNÁ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. Aktualizováno 03.01 2005 [vid. 26. 04. 2015]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

9. SEZNAM PŘÍLOH

1. Příloha č. 1

Aktivita č. 1: Otisk ruky, výroba loutky.

Aktivita č. 1: Výroba aflatouní čelenky, zpěv písně.

2. Příloha č. 2

Aktivita č. 2: Výroba ptáčka Sinty a ptačího hnízda, dělení na skupiny.

Aktivita č. 2: Ptačí hnízdo a výroba aflatouní krabice.

3. Příloha č. 3

Aktivita č. 3: *Co je živé a neživé, výroba koláže.*

4. Příloha č. 4

Aktivita č. 4: *Malba barevných Aflatounů, podle oblíbené barvy.*

Aktivita č. 4: *Pohádka O pěti bratřech, nástěnka z barevných Aflatounů.*

5. Příloha č. 5

Aktivita č. 5: *Ochutnávání potravin, co nám voní a nevoní.*

Aktivita č. 5: *Výroba koláže - Co máme rádi, reflexe obrázků na elipse.*

6. Příloha č. 6

Aktivita č. 6: *Výroba rámečku na obrázek své rodiny.*

Aktivita č.6: *Výroba rámečku na obrázek rodiny, vystavená díla*

7. Příloha č. 7

Aktivita č. 7: *Hra na emoce, výroba přáníček.*

8. Příloha č. 8

Aktivita č. 8: Příběh O lvovi a myšce, kreslení nejlepšího kamaráda.

9. Příloha č. 9

Aktivita č. 9: Pantomima povolání -děti hádají, modelování toho, co potřebují rodiče ke svému zaměstnání.

10. Příloha č. 10

Aktivita č. 10: V čem vyniká Aflatoun?

Aktivita č.10: Čím bych chtěl být? Výroba hvězdy.

11. Příloha č. 11

Aktivita č. 11: Výroba aflatouních peněz, výroba pokladničky.

Aktivita č. 11: Hod míčkem, vložení vyrobených peněz do pokladničky.

12. Příloha č. 12

Aktivita č. 12: Hra na obchod.

Aktivita č. 12: Návštěva obchodu, nákup zboží.

13. Příloha č. 13

Aktivita č. 13: Vložení domácího úkolu do aflatouní krabice, seznámení s plyškem Aflatouna.

Aktivita č. 13: Co potřebujeme X co chceme, práce ve dvojicích.

14. Příloha č. 14

Aktivita č. 14: *Co mi jde, co dělám to rád? Výroba hvězdy.*

Aktivita č. 14: *Na co mám talent? Vložení hvězdy do aflatouní krabice.*

15. Příloha č. 15

Aktivita č. 15: Prohlížení mincí, příběh O minci.

Aktivita č. 15: Hra Na minci, kde se vyrábí peníze?

Aktivita č. 15: Předvelikonoční dílna - výroba přáníček, králičích uší.

Aktivita č. 15: Předvelikonoční dílna -keramika, zdobení perníčků.

16. Příloha č. 16

Aktivita č. 16: *Volná hra dětí s oblíbeným předmětem/hračkou, příběh O mravenci a luční kobylce.*

17. Příloha č. 17

Aktivita č. 17: *Příběh o jeřábovi, tvorba společné koláže "Můj nejlepší kamarád".*

18. Příloha č. 18

Aktivita č. 18: Rozdělení do skupin, proces nakupování.

Aktivita č. 18: Nakupování předmětů, vložení mincí do pokladničky.

19. Příloha č. 19

Aktivita č. 19: *Prohlédnutí nabízeného zboží, nákup.*

Aktivita č. 19: *Obrázky o šetření peněz, nakupování a půjčování, hra na pravdivé/nepravdivé výroky.*

20. Příloha č. 20

Aktivita č. 20: *Co vidím, hlasování o naložení s vydělanými penězi.*

Aktivita č. 20: *Společný plakát, děti v roli prodavačů.*

Aktivita č. 20: *Prodej vyrobeného zboží.*

21. Příloha č. 21

Aktivita č. 21: *Rozloučení s Aflatounem, dělení vydělaných peněz.*

22. Příloha č.22

Výlet dětí do zverimexu, nákup krmení pro králíky.